

Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

**"ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ
УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ПРОФЕСІЙНО-
КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ
АСПЕКТИ"**

Київ – 2026

НАУКОВИЙ КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Мельник С. В. (завідувач сектора вищої освіти, канд. екон. наук, доцент, заслужений економіст України).

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

"ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ПРОФЕСІЙНО- КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТИ"

При підготовці цієї Аналітичної записки використані такі авторські та інститутські (ДНУ "Інститут освітньої аналітики" напрацювання:

- Аналітичний звіт за результатами опитування громадян України працездатного віку, зайнятих у країнах прибуття, які планують за певних обставин повернутися на Батьківщину, підготовлений в рамках реалізації Проєкту SKILLS4JUSTICE в Україні «ПАРТНЕРСТВО НАВИЧОК ДЛЯ СТІЙКОЇ ТА СПРАВЕДЛИВОЇ МІГРАЦІЇ»¹;
- Аналітичний звіт за результатами інтерв'ювання громадян України працездатного віку, зайнятих у країнах прибуття, які планують за певних обставин повернутися на Батьківщину, підготовлений в рамках реалізації Проєкту SKILLS4JUSTICE в Україні «ПАРТНЕРСТВО НАВИЧОК ДЛЯ СТІЙКОЇ ТА СПРАВЕДЛИВОЇ МІГРАЦІЇ»²;
- Аналітичний звіт за результатами опитування внутрішньо/вимушено переміщених громадян України працездатного віку (ВПО), підготовлений в рамках реалізації Проєкту SKILLS4JUSTICE в Україні «ПАРТНЕРСТВО НАВИЧОК ДЛЯ СТІЙКОЇ ТА СПРАВЕДЛИВОЇ МІГРАЦІЇ»³;
- Аналітичний звіт за результатами інтерв'ювання внутрішньо/вимушено переміщених громадян України працездатного віку (ВПО), підготовлений в рамках реалізації

¹ Аналітичний звіт за результатами опитування громадян України працездатного віку, зайнятих у країнах прибуття, які планують за певних обставин повернутися на Батьківщину. URL: https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%93%D0%9E%D0%A0%D0%98%D0%97%D0%9E%D0%9D%D0%A2-%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%962025_20251110.pdf

² Аналітичний звіт за результатами інтерв'ювання громадян України працездатного віку, зайнятих у країнах прибуття, які планують за певних обставин повернутися на Батьківщину. URL: <https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2.pdf>

³ Аналітичний звіт за результатами опитування внутрішньо/вимушено переміщених громадян України працездатного віку (ВПО). URL: https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%92%D0%9F%D0%9E2025_20251111.pdf

Проекту SKILLS4JUSTICE в Україні «ПАРТНЕРСТВО НАВИЧОК ДЛЯ СТІЙКОЇ ТА СПРАВЕДЛИВОЇ МІГРАЦІЇ»⁴;

- Монографія: Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану / [за ред. С. В. Мельника] // ДНУ ІОА. Київ, 2025. 84 с. [Електронний ресурс]⁵;
- С. Мельник. Пропозиції щодо змін у напрямках і обсягах підготовки кадрів у воєнний та повоєнний період // ДНУ ІОА. Київ, 2022. 57 с. [Електронний ресурс]⁶;
- С. Мельник. Підходи та напрями формування в Україні системи освіти дорослих, адаптованої до потреб економіки у воєнний та повоєнний час // ДНУ ІОА. Київ, 2024. 40 с. [Електронний ресурс]⁷.

При підготовці Аналітичної записки також використовувалися результати авторського дослідження найвищого попиту в професійно-регіональному розрізі на коротко- та середньострокову перспективи із застосуванням профільної авторські Методичні підходи щодо визначення обсягів потреби регіону в робочій силі на короткотермінову перспективу⁸, норм та положень Європейської багатомовної класифікації занять, умінь та кваліфікацій (ESCO)⁹.

Матеріал підготовлений для використання профільними фахівцями центральних та регіональних органів виконавчої влади, міжнародними та зарубіжними експертами, аналітиками обласних (м. Києва) центрами зайнятості населення та іншими стейкхолдерами.

I Соціально-економічна відбудова

1. Формування нової схеми розміщення продуктивних сил та системи розселення населення під час повоєнної відбудови. Орієнтир на створення, а не відновлення старих виробництв, інфраструктури та житлових масивів.

⁴ Аналітичний звіт за результатами інтерв'ювання внутрішньо/вимушено переміщених громадян України працездатного віку (ВПО). URL: <https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%92%D0%9F%D0%9E.pdf>.

⁵ Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану / [за ред. С. В. Мельника] // ДНУ ІОА. Київ, 2025. 84 с. [Електронний ресурс]. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monograph_melnyk-2024-full.pdf.

⁶ С. Мельник. Пропозиції щодо змін у напрямках і обсягах підготовки кадрів у воєнний та повоєнний період. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/1_az_melnik_propoziczi%D1%97-shhodo-zmin-u-napryamah-i-obsyagah-pidgotovki-kadriv-u-vo%D1%94nnij-ta-povo%D1%94nnij-period.pdf.

⁷ С. Мельник. Підходи та напрями формування в Україні системи освіти дорослих, адаптованої до потреб економіки у воєнний та повоєнний час. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/az_osvita-doroslyh_2024.pdf.

⁸ Методичні підходи щодо визначення обсягів потреби регіону в робочій силі на короткотермінову перспективу. URL: https://smelnikukr.com/all_materials/

⁹ Європейської багатомовної класифікації занять, умінь та кваліфікацій (ESCO). URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/>

Перехід розвитку безлюдних периферійних регіонів до функціонування за принципами стратегії «смарт-стиснення». Це, окрім іншого, призводитиме до відмови від спроб утримувати кожне напівпорожнє село, селище чи містечко, перехід до оптимізованої мережі послуг, де школи та лікарні концентруються у великих вузлових точках, а доступ до них забезпечується цифровими сервісами та мобільною інфраструктурою тощо¹⁰.

2. Визначення пріоритетом відбудови країни такі види економічної діяльності та галузі економіки: а) Будівництво, реконструкція та відбудова зруйнованих війною об'єктів нерухомості; б) «Реабілітація" територій та населення від наслідків військової агресії; в) Сільське та лісове господарство, виробництво та перероблення сільськогосподарської продукції тощо. Генетичне виведення та вирощування нових порід дерев та кушів, стійких до кліматичних змін для України та різних географічних регіонів/зон ЄС; г) Сфера енергозбереження, енергоефективність, розвиток відновлювальної енергетики, енергетична безпека; д) Промисловість, зокрема машинобудування, ВПК, виробництво продукції подвійного призначення тощо; е) Реформування військової, правоохоронної, інших сфер національної, цивільної, кібербезпеки та інших видів безпеки; є) Сфера сервісу (соціальний сегмент).

3. Залучення на період до 2 років для відновлення країни не менш як 10-12 тисяч україномовних чи іншомовних (з перекладачами) експертів з-за кордону. За профілем вони повинні перекривати експертну допомогу більшості сфер життєдіяльності країни на всіх рівнях її управління (органи влади, регіони та громади, судова влада та юриспруденція, корпоративний бізнес, бюджетна сфера, органи соціального партнерства тощо). Такий підхід дозволить перезавантажити владу країни та її уклад на максимально безкорупційній та альтернативній основі.

4. Продовження та розширення використання праці вітчизняних ІКТ-фахівців, зайнятих у вітчизняних, зарубіжних та міжнародних високотехнологічних компаніях¹¹. Пільгове стимулювання та кредитування такої форми фрілансу.

5. Надання підтримки та переваги прямим іноземним інвестиціям, зорієнтованим на довгострокові проекти із стратегічною перевагою, що

¹⁰ «Безлюдні зони» як майбутнє України: що чекає державу. URL: <https://ua.news/ua/ukraine/bezliudni-zoni-iaak-maibutnie-ukrayini-shcho-chekaie-derzhavu>

¹¹ Україна – лідер серед європейських філій ізраїльського хайтека. URL: <https://ua.news/ua/technologies/ukrayina-lider-sered-ievropeiskikh-filii-izrayils-kogo-khaiteka>

дозволятиме швидко масштабувати виробництво та брати участь у нових, перспективних напрямках відбудовної діяльності¹².

6. Податкове стимулювання та пільгове кредитування релокованих підприємств, які зорієнтовані на повернення на Батьківщину. Додаткові преференції тим вітчизняним роботодавцям за кордоном, які не планують повертатися до України, але зорієнтовані на створення в ній додаткових робочих місць, філій, кооперації з українським бізнесом тощо.

II Інтеграція в ЄС та/чи повернення додому українських ВПО та біженців

1. Українські біженці від війни в Європі: інтеграція, працевлаштування, повернення на Батьківщину у короткостроковому та довгостроковому прогнозах. Створення евентуальних умов для повернення біженців та ВПО (житло, робота, соціальна та освітня інфраструктури тощо)¹³.
2. Розвиток політики формування та вирівнювання професійних кваліфікацій в Україні відповідно до потреб ринків праці країн-членів ЄС.
3. Зайнятість і професійна реалізація біженців від війни.¹⁴ Українські громадяни залишаються надзвичайно активними на ринках праці країн перебування. Більшість респондентів працюють, хоча нерідко поза межами свого/своєї фаху, професії чи кваліфікації. Поширеними є випадки зміни професії або сфери професійної діяльності, що демонструє високий рівень їхньої адаптаційної гнучкості та професійної мобільності. Разом з тим, значна частина мігрантів виказує бажання повернутися до фахової/професійної діяльності в Україні, використовуючи досвід, набутий за кордоном. Це створює потужний потенціал для зворотного трансферу знань, умінь, навичок та інновацій після повернення додому. Намір повернення на Батьківщину і бачення майбутнього. Більшість респондентів планують повернутися в Україну за сприятливих умов, передусім — після припинення війни та забезпечення стабільності. Важливими передумовами вони вважають наявність житла, роботи за фахом/професією, соціальної підтримки держави та гарантій безпеки з боку влади. Значна частка учасників

¹² Коли капітал працює на майбутнє: чому великий бізнес не женеться за швидким прибутком? URL: https://financy.24tv.ua/dovgotrivali-investitsiyi-biznesu-ukrayini-chomu-kompaniyi-pratsuyuyut_n2983296
https://financy.24tv.ua/dovgotrivali-investitsiyi-biznesu-ukrayini-chomu-kompaniyi-pratsuyuyut_n2983296

¹³ У прифронтових областях побудують екологічні будинки для переселенців. URL: <https://agronews.ua/news/u-pryfrontovyyh-oblastyah-pobuduyut-ekologichni-budynky-dlya-pereselencziv/>

¹⁴ Аналітичний звіт за результатами опитування громадян України працездатного віку, зайнятих у країнах прибуття, які планують за певних обставин повернутися на Батьківщину. URL: https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%93%D0%9E%D0%A0%D0%98%D0%97%D0%9E%D0%9D%D0%A2-%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%962025_20251110.pdf

опитування вважає за необхідне створення національної програми реінтеграції українців, яка включатиме компенсаційні, фінансові та освітні механізми підтримки. Отже, результати дослідження відображають високий рівень адаптації, професійної активності та громадянської свідомості українців за кордоном. Українські мігранти не лише інтегруються у нові суспільства, але й формують модель мобільної, освіченої та відповідальної діаспори, яка зберігає тісний зв'язок із Батьківщиною. Українська спільнота за кордоном не втрачає потенціалу для повернення: навпаки, досвід, здобутий у приймаючих країнах, може стати стратегічним ресурсом для економічного, соціального та культурного повоєнного відновлення України. Реінтеграція цих громадян потребує комплексної державної політики, спрямованої на створення гідних умов для повернення, зайнятості, освіти, соціальної підтримки та підтримки підприємницької ініціативи. Таким чином, українська міграція у період війни — це не лише виклик, а й можливість національного оновлення, адже вона формує новий тип громадянина — відкритого світу, компетентного, гідного та свідомого свого коріння¹⁵.

4. Переміщення ВПО, спричинене війною, поступово втратило характер тимчасовості¹⁶. Для більшості переселенців (понад 60,0 %) нові місця проживання стали простором постійного життя. Це свідчить про появу феномену «осілого переміщення», коли ВПО інтегруються в місцеві громади, зберігаючи при цьому ідентичність та зв'язок із регіоном походження. Такий зсув від «кризової мобільності» до «соціальної стабілізації» є ключовою рисою нинішнього етапу. Адаптація ВПО дедалі менше базується на зовнішній підтримці й дедалі більше – на власних стратегіях самозарадності. Простежується зростання участі у волонтерстві, локальних ініціативах та неформальних мережах взаємодопомоги. Близько половини переселенців мають досвід участі у волонтерських або благодійних проєктах, що засвідчує поступове відновлення їхнього соціального капіталу. Стабільна зайнятість ВПО перетворюється на центральний механізм інтеграції. Понад 65,0 % з них мають роботу (зокрема й неформальну або самозайнятість), а

¹⁵ Аналітичний звіт за результатами інтерв'ювання громадян України працездатного віку, зайнятих у країнах прибуття, які планують за певних обставин повернутися на Батьківщину. URL:

<https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2.pdf>

¹⁶ Аналітичний звіт за результатами опитування внутрішньо/вимушено переміщених громадян України працездатного віку (ВПО). URL:

https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%92%D0%9F%D0%9E2025_20251111.pdf

близько двох третин задоволені її умовами. Зайнятість дедалі частіше поєднується з перекваліфікацією, освоєнням нових професій та дистанційною працею, що свідчить про адаптацію до мінливої економічної реальності. У приймаючих громадах формується новий тип локальної солідарності, де переселенці стають повноправними учасниками соціального життя. Високий рівень довіри до волонтерських організацій (середній показник схвалення – 6,98 бала з 10) контрастує з нижчими оцінками державних інституцій (приблизно 5,1 бала), що свідчить про зростання ролі громадянського суспільства в забезпеченні соціальної підтримки. Хоча загальна динаміка є позитивною, спостерігаються відмінності за віком, статтю, регіоном та соціальним становищем. Молодші групи швидше адаптуються економічно, натомість старші респонденти відчують труднощі у сфері працевлаштування та доступу до соціальних послуг. Регіональна нерівність залишається помітною: західні області демонструють вищі показники інтеграції, східні регіони – помітно нижчі. Високий рівень очікувань підтримки ВПО від держави зберігається – 96,0% опитаних вважають її головним суб'єктом підтримки ВПО. Водночас спостерігається поступове зміщення від патерналістської до партнерської моделі: переселенці очікують не лише допомоги, а й можливостей для самореалізації, навчання, працевлаштування та участі в ухваленні рішень. Намір повернутися додому дедалі більше стає функцією не лише безпеки, а й соціальної стабільності. Для більшості опитаних (більше 84,0 %) умови повернення пов'язані з гарантіями миру та житловими можливостями. Водночас збільшується частка тих, хто розглядає життя у нових громадах як довгострокову перспективу – близько третини ВПО вже не планують повернення ні за яких умов. Переселенці демонструють готовність долучатися до процесів відбудови: 65,0 % заявили, що можуть використати набуті знання та досвід після повернення або інтеграції в нових місцях перебування, зокрема й за кордоном. Це свідчить про високий потенціал ВПО як агентів розвитку, а не лише як отримувачів допомоги. Дослідження показує, що вимушене переміщення в Україні перейшло у фазу структурної інтеграції. ВПО поступово перетворюються з об'єкта гуманітарної політики на суб'єкт соціально-економічних трансформацій, здатний впливати на розвиток держави, громад і громадянського суспільства. Цей процес потребує довгострокових політик, спрямованих не лише на компенсацію втрат, а й на створення умов для стійкої інтеграції, розвитку людського капіталу та участі переселенців у відбудові країни. Саме через інтеграцію, а не

повернення до довоєнного стану, ВПО стають важливою складовою соціальної структури повоєнної України¹⁷.

III Зайнятість та підготовка кадрів з орієнтиром на відбудову країни

1. Напрями ефективного використання ключових стратегій, програм та платформ ЄС та МОП^{18 19 20 21}, зокрема Європейської багатомовної класифікації занять, умінь та кваліфікацій (ESCO)²² при формуванні/удосконаленні національної системи кваліфікацій при вступі до ЄС.
2. Підходи щодо кадрового, професійного, кваліфікаційного та освітнього забезпечення робочої сили України у післявоєнний період/період відновлення²³.
3. Новий сегмент зайнятості. Формування політик залучення до трудової/професійної діяльності осіб пенсійного віку: робота як відпочинок/хобі.
4. Формування в Україні в період її відновлення системи працевлаштування за наявними навичками.
5. Формування в Україні спільних навчально-науково-виробничих комплексів (корпоративних університетів).
6. Створення Платформи наявних освітніх ресурсів у закладах освіти країни, необхідних для кооперації з ЗСУ, іншими формуваннями в частині короткострокового навчання, перепідготовки військовослужбовців за цивільними та/або диверсифікованими професіями (зварювальники, бульдозерист та інше).
7. Для органів місцевого самоврядування (громад):

¹⁷ Аналітичний звіт за результатами інтерв'ювання внутрішньо/вимушено переміщених громадян України працездатного віку (ВПО). URL: <https://horizon.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%92%D0%9F%D0%9E.pdf>

¹⁸ Інвестування в людей для конкурентоспроможного Європейського Союзу. URL: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/union-skills_en.

¹⁹ Онлайн-інструменти Cedefop's skills. URL: <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/skills-online-vacancies/markets/countries-occupations>

²⁰ МОП Індекс праці. URL: <http://onlinelabourobservatory.org/oli-supply/>.

²¹ Рекомендація ЄС щодо зайнятості молоді <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32020H1104%2801%29>

²² Європейської багатомовної класифікації занять, умінь та кваліфікацій (ESCO). URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/>

²³ Нові робочі місця та підвищення кваліфікації: в Україні розробляють Стратегію зайнятості населення. URL: <https://trueua.info/news/novi-robotchi-mistnya-ta-pidvyshchennya-kvalifikatsiyi-v-ukrayini-rozroblyayut-stratehiyu>

- *Планування відновлення з урахуванням кадрового забезпечення.* Розробити на рівні області/громади детальні плани відбудови і проекти, де вказано потрібні професії і кількість фахівців. Наприклад, якщо заплановано відновити N будинків – передбачити залучення бригад мулярів, покрівельників тощо. Ці дані передавати до центрів зайнятості та закладів освіти для формування державного/регіонального замовлення.
- *Створення умов для приїзду працівників.* Забезпечити тимчасове житло, садочки, побутові умови для кваліфікованого персоналу, які приїдуть працювати до громади (особливо актуально для віддалених районів Донбасу, півдня). Наприклад, відремонтувати гуртожитки, запустити безкоштовний громадський транспорт до будівельних майданчиків тощо.
- *Локальні навчальні програми.* Ініціювати в місцевих навчальних центрах короткострокові курси перекваліфікації під потрібні професії для місцевих мешканців. За підтримки бізнесу відкрити навчально-практичні центри (на базі ліцеїв, закладів ПО) із сучасним обладнанням для таких професій, як наприклад, зварник, електрик, тракторист, що дозволить швидко готувати молодь під потреби громади.
- *Співпраця з діаспорою і міжнародними партнерами.* Шукати грантові програми на підтримку оплати праці критичних для потреб регіону працівників (наприклад, ООН може фінансувати зарплати соціальних працівників у прифронтових громадах). Налагоджувати побратимство з містами ЄС для обмінів стажерами (енергетиками, архітекторами тощо).
- *Прозорі кадрові конкурси та залучення молоді.* Проводити відкриті конкурси на заміщення посад у комунальних підприємствах (інженерів, диспетчерів, лікарів), активно інформувати молодь про вакансії; стимулювати участь молодих спеціалістів (додатковими виплатами, службовим житлом). Це допоможе закрити дефіцит кадрів, особливо у сільській місцевості.

7. Для центральних органів влади:

- *Актуалізація державного замовлення на освіту.* Підготовка кадрів за пріоритетними для відбудови країни видами економічної діяльності та галузями економіки потребуватиме переорієнтації провайдерів освітніх послуг на навчання за сотнями професійних кваліфікацій, а саме: а) Будівництво, реконструкція та відбудова зруйнованих війною об'єктів нерухомості (технік з архітектурного планування, технік-технолог (виробництво будівельних матеріалів), деревообробник будівельний, монтажник будівельний, столяр-верстатник (будівельні роботи), монтажник гіпсокартонних конструкцій, монтажник систем утеплення будівель, монтажник-складальник алюмінієвих конструкцій, монтажник-складальник

металопластикових конструкцій, опоряджувальник будівельний, покрівельник будівельний, локсмайстер, оператор установки для приготування бітумної емульсії, ізолювальник (будівельні роботи), машиніст термічної установки для розігріву асфальтобетонного покриття, машиніст дорожньо-будівельних машин, машиніст землерийно-будівельних машин, машиніст підіймально-транспортних машин, монтажник інженерних систем будівель, монтажник стельових конструкцій, лицювальник (будівельний), укладальник підлогових покриттів, робітник зі збору модульних містечок тощо); б) «Реабілітація» територій та населення від наслідків військової агресії (майстер службової кінології, рятувальник-кінолог, сапер (розмінування), кінолог, верхолаз, випробувач боєприпасів, підривник-розрядник боєприпасів, флорист, машиніст установки сміттєспалювальної пересувної, оператор дезінсекційних установок, оператор стерилізаторів води в ультрафіолетових променях, майстер з обслуговування засобів індивідуального захисту органів дихання та компресорного обладнання, рятувальник-хімік, фумігаторник, технік-еколог, технік-лаборант, майстер-підривник, робітник зі зносу будівель, демонтажник, оператор сміттєспалювальної установки, технік з біогазу, переробник радіоактивних відходів, пресувальник брухту та відходів металу, оператор очисних споруд, озеленювач, технік зрошувальних систем тощо); в) Сільське та лісове господарство, виробництво та перероблення сільськогосподарської продукції тощо. Генетичне виведення та вирощування нових порід дерев та кущів, стійких до кліматичних змін для України та різних географічних регіонів/зон ЄС (технік-механік із меліорації сільськогосподарського виробництва, технік-механік сільськогосподарського виробництва, агротехнік, технік-землепорядник, техніки-технологи з виробництва молочних продуктів, жирів і жирозамінників, полісахаридів, цукристих речовин, м'ясних продуктів, борошняних, кондитерських виробів та харчових концентратів, технік-технолог з технології харчування, технік-технолог з переробки плодоовочевої продукції, технік-технолог зі зберігання та переробки зерна, виноградар, тютюнник, винороб, грибовод, фермер (за спеціалізаціями), робітник фермерського господарства, оператор лінії та установок з консервування овочів і фруктів, оператор лінії у виробництві харчової продукції, пивовар, апаратник виробництва медових напоїв та іншої продукції бджільництва, майстер з експлуатації, ремонту та обслуговування сільськогосподарської техніки, майстер з комплексного обслуговування об'єктів бджільництва тощо); г) Сфера енергозбереження, енергоефективність, розвиток відновлювальної енергетики, енергетична безпека (техніки з експлуатації вітроенергетичних, гідроенергетичних та сонячних енергетичних установок, електромеханік з обслуговування і ремонту вітроенергетичної установки, вишкоелектромонтажник, оператор біоенергетичних установок, оператор енергозберігаючого устаткування

будівель, майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики, електромонтер з ремонту та обслуговування сонячних електроустановок, виконавець робіт з налагоджування та ремонту енергетичного устаткування тощо); д) Промисловість, зокрема машинобудування, ВПК, виробництво продукції подвійного призначення тощо (мехатронік, технік-мехатронік, інженери (техніки), інженери-технологи (техніки-технологи) та інженери-конструктори за найбільш профільними галузями промисловості, зорієнтованими на обороноздатність, відбудову інфраструктури та виробництво товарів подвійного (диверсифікаційного) характеру тощо); е) Реформування військової, правоохоронної, інших сфер національної, цивільної, кібербезпеки та інших видів безпеки (напрямок, який не припускає публічного обговорення); є) Сфера сервісу (соціальний сегмент) (соціальний робітник, соціальний працівник, інструктор з трудової адаптації, інструктор з надання догоспітальної допомоги, стюарди/асистенти та супроводжувачі осіб з обмеженими функціями здоров'я/осіб з обмеженими можливостями, техніки з протезування, протезист, ортезист, асистент інструктора з оздоровчої фізичної діяльності, асистент інструктора з адаптивного спорту тощо). На основі цього аналіз підготовлено перелік найбільш випитаних відбудовою країни 50 професій (Додаток 1). Цей перелік та та прогнози ринку праці з боку Мінекономіки України дають підстави МОН України для щорічного коригування держзамовлення у ЗВО та закладах фахової передвищої в професійної освіти, перш за все, збільшити обсяги підготовки за інженерними, будівельними, транспортними, реабілітаційними спеціальностями. Також запровадити механізм швидкого навчання дорослих за короткими програмами (ваучери на навчання, курси при центрах зайнятості) та розширити список професій, за якими можна отримати безкоштовний ваучер (включити нові професії для відбудови країни).

- *Спрощення процедур найму і залучення іноземних працівників, перш за все експертів та фахівців.* Розробити тимчасові порядки, що дозволяють оперативно залучати до відбудови іноземних інженерів, архітекторів, водіїв з гуманітарних місій тощо – з визнанням їхніх професійних кваліфікацій. Також спростити допуск до волонтерської діяльності закордонних будівельників, медиків. Це допоможе частково покрити дефіцит на локальних ринках праці, поки готуються власні кадри.
- *Мобілізація кадрового резерву.* За участі Мінекономіки України і ДСЗ України створити єдиний реєстр кваліфікованих працівників, що зараз без роботи або за кордоном, і запропонувати їм контракти на відбудову. Наприклад, будівельникам, що виїхали до Польщі, – програми повернення (безплатне перевезення родини, гарантія житла). Також – програми

перекваліфікації військових (після служби) на ці цивільні професії, аби забезпечити їх роботою.

- *Фінансова підтримка критичних галузей зайнятості.* Започаткувати державні цільові програми стимулювання зайнятості у дефіцитних професіях: підйомні виплати молодим медикам, учителям у відбудованих селах; компенсація частини зарплат роботодавцям, які працевлаштовують на відбудові безробітних; пільгове кредитування бізнесу, що приймає на стажування випускників робітничих спеціальностей.

- *Національна кампанія “Будуємо країну разом”.* Для престижу робітничих і інженерних професій запустити всеукраїнську інформаційну кампанію: показувати історії успіху молодих працівників, які долучились до відбудови (архітектора, тракториста, електрика тощо) – через соцмережі, ТБ. Мотиваційні програми на зразок руху “Army of rebuild” – щоб в суспільстві з’явилося розуміння, що відбудова – це теж фронт, і ці професії – героїчні.

8. Для закладів професійної, фахової передвищої освіти (коледжів) та ЗВО:

- *Оновлення освітніх програм відповідно до ESCO.* Переглянути стандарти навчання за профільними професіями з урахуванням вимог ESCO (оновити професійні стандарти спільно з МОН, Мінекономіки та іншими стейкхолдерами) – щоб випускники володіли сучасними компетентностями. Додати в освітні програми більше практики, стажувань на реальних об’єктах відбудови. Залучати працедавців до оцінювання професійних кваліфікацій в кваліфікаційних центрах/інших інституціях з незалежного оцінювання (наприклад, представник будівельних компанії приймає кваліфікаційний іспит у мулярів тощо). Оскільки працевлаштування ветеранів і ВПО залишається гострою соціальною проблемою²⁴, уряду та МОН України варто розробити цільову (за кошти Державного бюджету та/чи роботодавців) програму підготовки пільгових категорій здобувачів (ветерани війни, ВПО тощо). Така програма має бути орієнтована на конкретні професійні кваліфікації, гарантувати здобувачам працевлаштування та, можливо, фіксоване (до трьох років) закріплення на первинних посадах. Надати при цьому переміщеним закладам освіти можливість пріоритетної участі в такій програмі²⁵.

- *Організація прискорених курсів та модульного навчання.* Підготувати короткі модульні програми (3-6 місяців) для швидкого навчання дорослих

²⁴ Громадсько-військовий рух представив проєкт «Можливості зайнятості для ветеранів». URL: <https://society.comments.ua/ua/news/developments/gromadsko-viyskoviy-ruh-predstaviv-proekt-mozhliivosti-zaynyatosti-dlya-veteraniv-792788.html>

²⁵ Аналітичний проєкт Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» "Розбудова інституційної спроможності переміщених ЗВО: моніторингове дослідження та рекомендації щодо вдосконалення в національному масштабі". URL: <https://pzvo.edupolicy.org.ua/rekomendacii/>

базовим навичкам, наприклад, курс “Помічник будівельника”, “Оператор дрону для агросектору”, “Монтажник сонячних панелей” тощо. Реалізовувати їх на базі центрів професійної освіти ДСЗ, профільних ЗО у співпраці з місцевими роботодавцями. Видавати слухачам/отримувачам мікросертифікати/мікрокредити або посвідчення встановленого зразка. Розширення напрямків освіти дорослих, зокрема: навчання за державним ваучером; курси з професійної орієнтації дорослих; послуги з освіти дорослих, які надаються від недержавних організацій; мережа недержавних інституцій, що надають, як правило, на безоплатній основі освітні послуги дорослому населенню; інші види послуг з навчання дорослих, зокрема ті, що фінансуються державою; навчання, зорієнтоване на підготовку до участі та подолання наслідків від воєнних дій, адаптації учасників війни до мирного життя тощо; навчальні курси, направлені на підвищення навичок з кібербезпеки, захисту суб’єктів критичної інфраструктури; короткотермінові курси з особистого розвитку тощо.

- *Розширення дуальної освіти та виробничої практики.* Активніше укладати угоди з підприємствами-виконавцями відбудови (будівельними фірмами, дорожніми організаціями, аграрними компаніями) про дуальне навчання: частина занять та оплата праці – на виробництві. Це дозволить закріпити студентів на робочих місцях ще під час навчання і підвищити їх кваліфікацію на реальних кейсах.
- *Залучення тренерів/т'юторів-практиків, зокрема й з-за кордону.* Запрошувати до викладання фахівців та професіоналів, що мають унікальний досвід (наприклад, експертів з відбудови з Хорватії чи Ізраїлю – для курсів саперів, психологів, фізичних та соціальних реабілітологів тощо). Проводити спільні майстер-класи: наприклад, польські чи естонські експерти навчають українських мулярів технологіям енергоефективної кладки. Використовувати можливості програм Erasmus+ для обміну педагогами з професійних дисциплін.
- *Профорієнтація та імідж.* Проводити системну профорієнтацію молоді і дорослого населення певних категорій (колишніх військових, ВПО) – через дні відкритих дверей, пробні заняття (наприклад, “Спробуй зварити шов сам” на тренажері). Наголошувати на патріотичній складовій: обравши таку професію, ти допомагаєш країні відновитися. Розвивати центри кар’єри при закладах – активно працевлаштовувати випускників на проекти відбудови, відслідковувати їх успіхи і популяризувати.
- *Пряма/без посередників взаємодія партнерів з ЄС із закладами освіти та органами влади на регіональному та галузевому/відомчому рівні.* Наприклад, дво-/багатосторонні угоди між регіонами та/чи закладами освіти країн ЄС та України.

- *Сприяння в інтеграції в нові інституціональні утворення з підготовки кадрів закладів професійної освіти (ЗПО) та коледжів (не університетського рівня підпорядкування), а також в їх укрупненні в регіонально-кваліфікаційному розрізі (690+340). Наприклад, інтеграція найбільш перспективних ЗПО та коледжів у регіональні професійні хаби відповідного спрямування, наприклад, із 500 в 50.*

- *Фінансова, методична, інституційна та майнова участь партнерів з ЄС у співфінансуванні та розвитку нових закладів освіти в Україні, відкритих для інтеграції до цих утворень тих, що функціонують. Наприклад, відкриття філій європейських закладів професійної освіти, створення міжнародних консорціумів, кластерів тощо.*

9. Для Державної служби зайнятості та центрів зайнятості:

- *Оперативне перенавчання безробітних. Сформувати на базі професійних закладів ДСЗ короткотермінові курси під конкретні вакансії відбудови, які не вимагають довгої підготовки: наприклад, “оператор генераторної установки”, “монтажник швидкоспоруджуваних модульних будинків”, “робітник з прибирання будівельного сміття”. Залучати до проведення курсів досвідчених майстрів із місцевих підприємств, оплачуючи їм працю. Забезпечувати видані ваучери на навчання саме за тими професіями, що саме зараз потрібні регіону.*

- *Створення банку резюме та вакансій для відбудови. На Єдиному порталі вакансій зробити окремий розділ “Відбудова України – кадрові можливості”, де для початку зосередити вакансії за цільовими 60 професіями, а також приймати резюме працівників, готових до релокації на відбудову. Центри зайнятості мають пріоритетно працювати з безробітними будівельниками, інженерами, пропонуючи їм програми релокації у східні/південні регіони з компенсацією витрат (за аналогією як це роблять для релокації бізнесу).*

- *Стимулювання роботодавців до найму вразливих категорій населення. Пропонувати компенсацію єдиного соціального внеску чи частини зарплати тим компаніям, що беруть на роботу довготривалих безробітних, ветеранів, людей з інвалідністю за спеціальностями відбудови. Наприклад, якщо будівельна фірма наймає ветерана війни як машиніста екскаватора після курсів – служба зайнятості компенсує їй 50% його зарплати перші пів року.*

- *Міжрегіональна координація попиту і пропозиції. ДСЗ повинна виступити посередником між регіонами: якщо на заході є надлишок кваліфікованих працівників (наприклад, водіїв чи швачок), а на сході – їхній брак – організувати централізовані ярмарки вакансій онлайн, скоординувати перевезення груп працівників. Також слід створювати мобільні офіси центрів*

зайнятості в деокупованих районах (для швидкої реєстрації і направлення на роботи людей там).

10. *Гармонізація Національної системи кваліфікацій з кращими аналогами в ЄС*, зокрема її реформування та перехід на підходи щодо прогнозування, планування, оцінювання, розподілу та використання кваліфікацій на ринках праці. Орієнтир на укрупнення в рази закладів освіти за кластерним принципом та шляхом створення корпоративних університетів, хабів та міжнародних центрів як інструмент зниження "відтоку мізків"^{26 27}. Відмова від застарілих та бюрократичних підходів у формуванні змісту та методів навчання, переорієнтація (у воєнний та повоєнні періоди) на широкий спектр трансформації сегменту освіти дорослих. Створення нової, незалежної та прозорої системи внутрішнього та зовнішнього оцінювання якості освітніх послуг, визнання та присвоєння професійних кваліфікацій Імплементация результатів досліджень у рамках Проєкту SKILLS4JUSTICE в Україні та інших досліджень в підготовку відповідних проєктів законодавчо-нормативного та методологічного спрямування, проведення інформаційного штурму серед профільних реалізаторів політик тощо. Заінтересованим сторонам національного та регіонального рівнів (органам влади, провайдерам освітніх послуг, роботодавцям, профільним громадським і волонтерським організаціям тощо) слід зосередити зусилля на більш активній, професійній та прозорій розробці професійних стандартів і формуванні мережі центрів незалежного оцінювання та визнання профільних професійних кваліфікацій.

11. *Залучення українських дослідників професійної та вищої освіти до європейських проєктів та програм*. Підтримка на середньостроковий період досвідчених дослідників, які мають проблеми з розмовним рівнем англійської мови. Наприклад, включення до видатків проєктів витрат на профільних перекладачів. З іншого боку, повинно стимулюватися повернення/залучення з європейського експертного середовища науковців-колишніх громадян України. Проведення детального аудиту в повоєнний період стосовно визначення реального стану розвитку педагогічної, економічної та соціальної науки, зокрема в сфері вивчення проблем підготовки кадрів, відповідно до потреб ринку праці в професійних кваліфікаціях. Формування за результатами цього аудиту європейської програми грантової підтримки, стажування та диверсифікації найбільш перспективних та умотивованих представників української наукової спільноти, перш за все, із числа молодих, але «не раних».

²⁶ З України масово виїжджають освічені фахівці: країна у топ-10 за рівнем «відтоку мізків». URL: <https://ua.news/ua/ukraine/z-ukrayini-masovo-viyzhdzhaiut-osvicheni-fakhivtsi-krayina-u-top-10-za-rivnem-vidtoku-mizkiv>.

²⁷ «Відтік мізків»: чому з України масово тікають освічені громадяни. URL: <https://ua.news/ua/ukraine/vidtik-mizkiv-chomu-z-ukrayini-masovo-tikajut-osvicheni-gromadiani>.

IV Відносини та відношення до населення України, яке перебувало на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) та підтримка громадян країни, які повертаються на звільнені від окупанта території

1. Статус, порядок взаємодії, відношення та подальше майбутнє осіб України, які залишаються на ТОТ та мають громадянство країни-ворога.
2. Юридичне оформлення та матеріальне відшкодування збитків бізнесу та майнових (рухоме та нерухоме майно, земляні паї, акції тощо) втрат громадян України, які покинули окуповані території та не визнали країну-ворога з 2014 року. Обсяги, класифікація, механізм та джерела відшкодування (державний бюджет, кошти міжнародного співтовариства, кошти країни-ворога, продаж через посередницькі незалежні структури чи українські відповідальні органи тощо).
3. Механізм часткового переміщення до України громадян країни, які покинули окуповані території та не визнали країну-ворога з 2014 року, повернення їм вцілілого майна та речей, перепоховання близьких та родичів тощо.
4. Створення критеріїв відбору, механізму підтвердження відповідності, Реєстру комбатантів та Програми їхньої фізично-психологічної, фінансово-матеріальної та соціальної підтримки.
5. Формування системи обліку, верифікації, ідентифікації дій виявлених та прихованих колаборантів та інших категорій осіб, які проживають або перемістилися з тимчасово окупованих територій. Розроблення Програми ментального повернення до України населення, яке проживало на ТОТ. Проведення, окрім іншого в межах реалізації Програми, заходів для осіб, які не покидали ТОТ та не були визнані колаборантами, стосовно їхньої реабілітації, включаючи фізичне здоров'я, психолого-духовний, морально-патріотичний стан та мотивацію до реального повернення до повноцінного функціонування як громадянина України, верифікації надбаних під час окупації освітніх та /чи професійних кваліфікацій тощо. Визначення ключових ролей та стейкхолдерів, яких буде залучено до цієї роботи (профільні вітчизняні та зарубіжні експерти (наприклад, профільні представники країн колишньої Югославії), представники силових структур, неурядові організації, благодійні організації, асоціацій та організації відповідного спрямування, активні переміщені особи та біженці, які повернулися на Батьківщину.

V Відносини та відношення до країни-ворога

1. Санкції до вітчизняних роботодавців, які мали/мають корпоративні та/чи інші зв'язки з ворожим бізнесом.
2. Розвиток інтегрованої системи багатоваріантного прогнозування розвитку/деградації соціально-економічного розвитку регіонів країни-агресора, її ВПК тощо.
3. Інформаційна та ідеологічна підтримка судових процесів, політичних та громадських акцій проти країни-ворога в країнах Європи з демонстрацією фактів злочинів росіян в Україні
4. Фінансування виробництва фільмів, інших публіцистичних творів, творів мистецтва, які відображали всю глибину порочності та злочинності росіян по відношенню до інших народів та сусідів. Розповсюдження відповідної інформації та продукції доступними методами по всьому світові на різних мовах спілкування.

50 КЛЮЧОВИХ ПРОФЕСІЙ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

1. ВСТУПНА АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

Контекст та потреба у кадрах. Повномасштабна війна спричинила колосальні руйнування інфраструктури, житла, промислових об'єктів та соціальної сфери України. За оцінками Світового банку, загальні потреби на відновлення і реконструкцію сягають сотень мільярдів доларів. Відповідно, країні необхідний масштабний людський капітал – тисячі кваліфікованих фахівців у різних галузях, здатних реалізувати проекти відбудови. Одночасно ринок праці зазнав значних втрат: понад 2,4 млн українців втратили роботу на початку війни, багато працівників виїхали за кордон або були мобілізовані. Таким чином, підготовка нових кадрів і перекваліфікація наявних працівників стали пріоритетними завданнями для держави.

Пріоритетні галузі відбудови. Опитування та прогнози чітко окреслюють, які сектори економіки потребуватимуть найбільше працівників у процесі відновлення. Згідно з соціологічним опитуванням Центру «Розвиток КСВ», українці вважають найбільш важливими для післявоєнного відновлення галузі будівництва, архітектури та інфраструктури (71%), безпеки та оборонної промисловості (53%), медичних послуг та охорони здоров'я (52%). Значну роль також відіграватимуть соціальні послуги і психологічна підтримка (42%), енергетика (40%), освіта і наука (39%), агропромисловість (38%), виробництво і підприємництво (27%), ІТ та цифрові технології (27%), транспорт і логістика (22%). Ці результати підтверджують комплексність потреб: від відбудови фізичної інфраструктури до підтримки людей і розвитку інновацій.

Найбільш затребувані професії. Виходячи з пріоритетних галузей, можна визначити перелік ключових професій, без яких неможливо забезпечити відбудову. По-перше, це будівельні спеціальності: прогнозується масштабне будівництво, тож країні потрібні муляри, бетонярі, штукатурки, малярки, теслі, сантехніки, зварювальники та інші робітники будівельних професій. Значний попит матимуть архітектори, проєктанти, інженери-будівельники і керівники будівельних проєктів для планування і контролю відбудови зруйнованих міст і об'єктів. По-друге, актуальними є фахівці з безпеки: сапери та піротехніки для розмінування територій, рятувальники ДСНС для розбору завалів, спеціалісти оборонної промисловості (інженери, конструктори) для посилення обороноздатності, а також поліцейські, прокурори та інші правоохоронці – для забезпечення правопорядку в деокупованих регіонах. По-третє, критично потрібні енергетики. Енергосектор належить до найбільш постраждалих: атаки ворога зруйнували

безліч мереж і генерації. Тому будуть затребувані електроінженери, енергетики, техніки з ремонту електромереж, монтажники обладнання, фахівці з відновлюваної енергетики.

Наступна важлива категорія – медичні працівники. Масштабні бойові дії та гуманітарна криза зумовлюють потребу у великій кількості медиків усіх напрямів: хірурги (зокрема травматологи), кардіологи, лікарі-реабілітологи, фізіотерапевти для лікування поранених і постраждалих; психологи та психіатри – для подолання наслідків психотравм війни; сімейні лікарі та медсестри – щоб забезпечити базову медичну допомогу в умовах переміщення населення. Соціальна сфера також потребуватиме кадрів: соціальні працівники, фахівці з роботи з ветеранами, з внутрішньо переміщеними особами, консультанти з працевлаштування – ці професії необхідні для підтримки людей, інтеграції постраждалих громадян у суспільство.

Крім того, відновлення економіки неможливе без розвитку агропромисловості, промисловості, транспорту і ІКТ. У сільському господарстві потрібні агрономи, трактористи, механізатори, ветеринари, інженери з меліорації для повернення землі до придатного стану після бойових дій (розмінування полів, відновлення зрошення тощо). Промислове виробництво вимагатиме кваліфікованих робітників – зварників, слюсарів, верстатників, електромеханіків, а також інженерів-технологів, механіків, фахівців з автоматизації, контролю якості. Логістика і транспорт – ще один сегмент: потрібні водії вантажівок, машиністи залізниці, диспетчери, логісти та експедитори для налагодження нових ланцюгів постачання матеріалів для відбудови. ІКТ-галузь і цифрова трансформація відіграватимуть допоміжну, але важливу роль – розробники програмного забезпечення, мережеві та кібербезпекові інженери, фахівці з телекомунікацій забезпечать модернізацію та стійкість критичних цифрових систем, захист інформації.

Регіональні особливості попиту в професійному розрізі. Хоча потреба у перелічених професіях буде відчуватися по всій країні, її інтенсивність залежатиме від специфіки пошкоджень і відбудовних завдань у кожному регіоні. Найбільший дефіцит кадрів очікується у східних та південних областях, які зазнали масованих руйнувань – там будуть потрібні тисячі будівельників, енергетиків, комунальників, фахівців з безпеки розмінування та правоохоронців для відновлення безпеки у поселеннях. Водночас західні області, які менш постраждали фізично, потребують більше соціальних працівників, медиків, освітян для роботи з сотнями тисяч ВПО, а також працівників ІКТ і бізнесу для розвитку соціально-економічних можливостей переселенців. Центральні регіони та місто Київ зосередять значну частину координації проєктів відбудови, фінансового і управлінського супроводу,

тож там будуть затребувані проєктні менеджери, економісти, фінансові і юридичні консультанти тощо. Детальні пріоритети по регіонах наведені у Розділі 3 Додатку 1.

Підготовка кадрів і підтримка зайнятості. Для задоволення безпрецедентного попиту на кваліфіковані кадри держава та партнери вже реалізують програми навчання і перекваліфікації. Зокрема, за рік дії програми Skills4Recovery при підтримці Мінекономіки та МОН було підготовлено 1200 фахівців за 23 професіями у ключових секторах відбудови (будівництво, логістика, сільське господарство, ІКТ тощо). До кінця 2024 року планувалося охопити навчанням ще 2000 українців. Програма посилила спроможність закладів професійної освіти у 11 областях, забезпечивши їх сучасним обладнанням – від агродронів до 3D-принтерів. За іншими ініціативами, держава збільшує обсяги ваучерів на навчання для дорослих, розширивши перелік доступних професій до 155 у 2024 році. Формується й державне замовлення на підготовку кадрів з урахуванням потреб відбудови – уже в 2023 році акцент було зроблено на будівельниках, медичних працівниках, фахівцях з безпеки. Попит на короткострокове навчання також на сьогодні дуже високий: до 70% українців готові опановувати нові навички на курсах тривалістю до 6 місяців. Особливо зросла зацікавленість у навчанні ІКТ-спеціальностям, дизайну, а також основам психології і першої медичної допомоги – це прямий наслідок викликів воєнного часу.

Мета цього документа. Додаток 1 містить узагальнену таблицю 50 ключових професій для відновлення України з детальною характеристикою кожної (назва, коди ESCO та ISCO-08, галузь, опис, трудові функції, компетентності, пріоритетні регіони застосування). Перелік сформовано на основі відкритих міжнародних даних та описів (ESCO, ISCO), національних професійних стандартів, прогнозів ринку праці та планів відновлення. При відборі професій вдалося уникнути дублювання та забезпечити міжгалузевий баланс – до списку увійшли професії з таких галузей та видів економічної діяльності як будівництво, безпека, енергетика, агросектор, промисловість, транспорт, ІКТ, освіта, медицина, соціальна робота тощо. Відповідність міжнародній класифікації ISCO-08 і Європейській системі класифікацій ESCO сприяє гармонізації підготовки кадрів із стандартами ЄС. У розділі 3 представлено регіональну матрицю потреби у зазначених професіях за всіма 24 областями країни та м. Києвом.

2. УЗАГАЛЬНЕНА ТАБЛИЦЯ 50 НАЙБІЛЬШ ПРІОРИТЕТНИХ ДЛЯ ВІДБУДОВИ КРАЇНИ ПРОФЕСІЙ

Нижче подано 50 пріоритетних професій, необхідних для післявоєнного відновлення України, із зазначенням кодів за системами класифікації ESCO та ISCO-08, їх приналежності до галузі, короткого опису та ключових характеристик. Коди ISCO-08 надаються у форматі чотиризначного класифікатора Міжнародної стандартної класифікації професій (версія 2008 року). Коди ESCO наведені відповідно до європейського класифікатора ESCO v1.1.2, який підтримує українську мову та узгоджений з ISCO-08. Для кожної професії також визначено галузь застосування (сектор економіки), основні трудові функції (типові завдання, які виконує працівник за цією професією/заняттям), необхідні компетентності (знання, уміння, відповідальність) та пріоритетні регіони України, де потреба у відповідних кадрах є найвищою з огляду на плани відновлення.

1. Архітектор

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/8c3f536e-ba66-4321-ba40-363dc39f129b>²⁸; Код ISCO-08: 2161 (Архітектори).

Галузь: Будівництво, архітектура та інфраструктура.

Короткий опис: Архітектори проєктують будівлі та споруди, розробляють генеральні плани забудови, готують архітектурно-планувальні рішення. Вони поєднують естетичні, функціональні та технічні вимоги, створюючи безпечне та зручне середовище. У процесі післявоєнної відбудови архітектори відіграють ключову роль у плануванні відновлення міст, розробці проєктів житла, громадських будівель, лікарень, шкіл та інших об'єктів, які мають бути збудовані чи реконструйовані.

Основні трудові функції: розроблення ескізних та робочих проєктів будівель; підготовка кошторисів і технічної документації; авторський нагляд за будівництвом; оцінка стану пошкоджених будівель та прийняття рішень щодо їх реконструкції чи знесення; участь у містобудівному плануванні територій.

Компетентності: знання будівельних норм і технологій; володіння програмним забезпеченням САД/ВІМ для проєктування; художній смак та розуміння принципів композиції; уміння проводити розрахунки міцності

²⁸ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Architect. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Foccupation%2F8c3f536e-ba66-4321-ba40-363dc39f129b>.

конструкцій спільно з інженерами; відповідальність за безпечність та функціональність запроєктованих рішень.

Пріоритетні регіони: місто Київ (планування масштабної реконструкції передмість, розвиток інфраструктури столиці), Харківська, Київська, Чернігівська області (відновлення зруйнованих житлових кварталів та центрів міст), Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська, Сумська, Харківська, Херсонська, Миколаївська області (після деокупації – проєктування нових міст та селищ, житлових масивів, лікарень, об'єктів соціальної інфраструктури замість повністю знищених).

2. Інженер-будівельник (цивільний)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2142>²⁹; Код ISCO-08: 2142 (Інженери-будівельники).

Галузь: Будівництво та інфраструктура.

Короткий опис: Інженер-будівельник (цивільний) виконує інженерні розрахунки і проєктування будівельних конструкцій – каркасів будівель, фундаментів, мостів, шляхопроводів, інженерних мереж. Цей професіонал забезпечує міцність, стійкість та надійність споруд, контролює відповідність будівництва проєктним вимогам і нормам. В умовах відбудови цивільні інженери є провідними технічними фахівцями, які планують і керують реконструкцією зруйнованих будівель та зведенням нових об'єктів.

Основні трудові функції: структурний аналіз та розрахунок будівельних конструкцій (балок, колон, перекриття тощо); складання робочих креслень конструктивних елементів; технічний нагляд за будівельними роботами; обстеження пошкоджених будівель (мости, будинки) та оцінка можливості їх відновлення; розробка технологій підсилення конструкцій; забезпечення дотримання будівельних стандартів і техніки безпеки на майданчику.

Компетентності: глибокі знання будівельної механіки, опору матеріалів, геотехніки; володіння програмами для розрахунку конструкцій (SCAD, Lira та ін.); знання будівельних норм (ДБН) і єврокодів; управлінські навички для координації робіт підрядників; високе почуття відповідальності за безпеку збудованих об'єктів.

Пріоритетні регіони: Харківська, Дніпропетровська, Запорізька області (масштабне відновлення багатоповерхового житла, промислових об'єктів, мостів); Донецька, Луганська області (у перспективі – розбудова нових міст та селищ, відбудова інфраструктури великих міст, пошкоджених

²⁹European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Civil engineers. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Fisco%2FC2142>.

промислових споруд (за потреби)); Київська, Чернігівська області (відновлення житлових будинків і мостів, зруйнованих під час бойових дій 2022 року); Миколаївська, Херсонська області (відбудова зруйнованих об'єктів портової, дорожньої інфраструктури, мостів).

3. Інженер з будівництва доріг і мостів

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2142>³⁰; Код ISCO-08: 2142 (Інженери-будівельники).

Галузь: Дорожня інфраструктура, транспортне будівництво.

Короткий опис: Цей інженер спеціалізується на проектуванні та будівництві автомобільних доріг, мостів, віадуків, шляхопроводів та інших транспортних споруд. Під час відбудови України фахівці дорожнього профілю надважливі для відновлення транспортного сполучення – ремонту і реконструкції тисяч кілометрів доріг, десятків зруйнованих мостів на основних магістралях і залізничних коліях.

Основні трудові функції: розробка проектів трас автомобільних доріг (план, профіль, конструкція дорожнього одягу); проектування мостів і шляхопроводів (розрахунок прольотних конструкцій, опор, фундаментів); авторський нагляд за будівництвом і капремонтom доріг та мостів; проведення обстеження пошкоджених мостів (вибухами чи руйнуваннями) та висновки щодо їх ремонту чи відновлення; впровадження сучасних матеріалів (геосинтетики, модифікований асфальт) для підвищення довговічності доріг.

Компетентності: знання ДБН у сфері дорожнього і мостового господарства; уміння користуватися програмами цивільного проектування (AutoCAD Civil 3D, Sofistik, MIDAS тощо); навички геодезії для трасології доріг; розуміння технологій дорожнього будівництва (укладка асфальтобетону, бетонні покриття) та мостобудування; здатність приймати відповідальні рішення щодо безпеки транспортних розв'язок.

Пріоритетні регіони: Прифронтові та визволені області – Донецька, Луганська, Харківська, Херсонська, Чернігівська (масштабне відновлення зруйнованих мостів та доріг для налагодження сполучення); Київська, Житомирська (відбудова ключових трас державного значення, зокрема маршруту Київ–Чоп, мостів через Ірпінь тощо); Запорізька, Миколаївська (ремонт транспортної інфраструктури для логістики відбудови та експорту агропродукції).

³⁰ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Civil engineers. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Fisco%2FC2142e>.

4. Урбаніст / містопланувальник

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/e14548c8-c2b9-4ef8-8670-d5967d7ad804>³¹; Код ISCO-08: 2164 (Містопланувальники і планувальники транспорту).

Галузь: Містобудування, міська інфраструктура.

Короткий опис: Урбаністи займаються стратегічним плануванням розвитку міст і територій. Вони створюють генеральні плани населених пунктів, зонування, схеми транспорту, громадських просторів та забудови. У процесі післявоєнного відновлення роль урбаністів надзвичайно велика: необхідно перепланувати зруйновані міські райони, враховуючи сучасні вимоги – безпекові (укриття, розосередження критичної інфраструктури), соціальні (зручність і доступність житла, наявність парків, лікарень) та економічні (створення робочих місць, інтеграція нових промислових зон). Очевидно, що нагальним в Україні є питання планування та розбудови десятків нових міст та сотень селищ замість вщент зруйнованих війною поселень, що тільки підвищує на порядок значущість для відбудови країни цієї професії.

Основні трудові функції: розробка генеральних планів міст і регіонів з визначенням функціонального зонування територій; планування транспортної мережі (магістралі, вулиці, громадський транспорт) і логістичних вузлів з урахуванням перспектив розвитку; проектування громадських просторів, зелених зон, житлових кварталів з дотриманням принципів сталого розвитку; участь у громадських обговореннях та врахування потреб громади у планувальних рішеннях; внесення змін до містобудівної документації після руйнувань – визначення територій під відновлення, реконструкцію або реновацію.

Компетентності: знання принципів і методів просторового планування; володіння GIS-технологіями та програмами для 3D-моделювання міського середовища; розуміння транспортного планування (транспортні потоки, розрахунок перехресть); навички соціологічного аналізу для прогнозу показників з демографії та міграції населення; системне бачення розвитку територій, екологічне мислення (збереження довкілля в містах).

Пріоритетні регіони: місто Київ (оновлення Генплану з урахуванням приміської урбанізації та необхідності укриттів); Харківська область (реалізація вже розробленого нового Генплану міста Харкова, представленого британськими архітекторами Нормана Фостера, для відбудови міста); Донецька, Луганська області (у перспективі – комплексне

³¹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Urban planner. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Foccupation%2Fe14548c8-c2b9-4ef8-8670-d5967d7ad804>.

перепланування постраждалих міст, таких як Маріуполь, Сєвєродонецьк); Миколаївська, Запорізька, Сумська, Чернігівська, Херсонська, Харківська, Донецька та Луганська області (планування відновлення знищених сіл, селищ та малих міст із перенесенням частини з них у безпечніші місця, створення нових житлових масивів для ВП тощо).

5. Керівник будівельних робіт (керівник будівництва, виконавець робіт/виконроб)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/faed05c0-c1d1-4e34-b575-0dea96459e56>³²; Код ISCO-08: 1323 (Керівники будівельних проєктів).

Галузь: Будівництво.

Короткий опис: Керівник будівельних робіт організовує і контролює процес виконання будівельних робіт на майданчику. Він координує роботу бригад робітників, стежить за дотриманням графіків, технології та техніки безпеки. У проєктах відновлення такі менеджери відіграють критичну роль, адже потрібно одночасно реалізовувати численні проєкти – відбудову будинків, ремонт доріг, монтаж інфраструктури – у стислі терміни і з належною якістю.

Основні трудові функції: планування будівельного процесу та складання графіків робіт; розподіл завдань між бригадами та підрядниками; контроль наявності матеріалів, техніки та інструменту на майданчику; щоденний технічний нагляд за виконанням робіт згідно проєкту і будівельних норм; ведення журналу робіт, оформлення актів виконаних робіт; забезпечення техніки безпеки і охорони праці; комунікація з замовником, проєктантами, постачальниками для вирішення поточних питань будівництва.

Компетентності: глибокі практичні знання будівельних технологій (земляні роботи, бетонування, монтаж конструкцій тощо); навички управління персоналом і мотивації будівельних бригад; вміння читати проєктну документацію, кошториси; базові знання кошторисної справи і логістики постачання; стресостійкість, оперативність у прийнятті рішень на майданчику, відповідальність за дотримання термінів та якості.

Пріоритетні регіони: місто Київ та область (найбільший обсяг будівництва житла для ВПО, інфраструктурних проєктів, ремонт пошкоджених об'єктів); Харківська, Чернігівська, Сумська, Одеська, Донецька, Луганська області (масштабні роботи з відбудови міст вимагатимуть багато досвідчених виконробів); Херсонська, Миколаївська області (відновлення житлового фонду і комунікацій у звільнених громадах); Запорізька область (будівництво

³² European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Construction manager. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Foccupation%2Ffaed05c0-c1d1-4e34-b575-0dea96459e56>.

захисних споруд, житла та об'єктів соціальної інфраструктури в громадах поблизу зони бойових дій).

6. Муляр (каменярь)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/05f321f8-055b-407d-bf19-e0ddabda56b7>³³; *Код ISCO-08:* 7112 (Мулярі та подібні робітники).

Галузь: Будівництво (житлове, промислове, військове).

Короткий опис: Муляр займається кладкою цегли, блоків та інших стінових матеріалів на розчин для зведення стін, перегородок, фундаментів та інших конструкцій. Це базова робітнича професія в галузі будівництва. Під час відновлення країни муляри будуть одними з найпотрібніших робітників, адже треба відбудувати тисячі будинків і споруд з нуля чи відновити стіни пошкоджених будівель. Муляри працюють як у житловому будівництві (від приватних будинків до багатоповерхівок), так і на промислових/військових об'єктах. Важливим на сьогодні є володіння ними технології кладки енергозберігаючих матеріалів тощо.

Основні трудові функції: приготування розчину та нанесення його на цеглу або блоки; виконання горизонтальної та вертикальної кладки стін за рівнем і схилом; перев'язка швів для міцності конструкції; вирізання та підгонка частин цегли/блоків для влаштування отворів, кутів; зведення арок, стовпів та інших елементів кладки; улаштування простінків, димарів, вентиляційних каналів; участь у демонтажі аварійної кладки.

Компетентності: професійне володіння технікою цегляної і блочної кладки; знання властивостей будівельних матеріалів (цегла керамічна, силікатна, газоблоки тощо) та відповідних розчинів; навички читання простих креслень (плани стін); фізична витривалість і спритність; дотримання правил техніки безпеки (особливо при роботі на висоті риштувань).

Пріоритетні регіони: Донецька, Луганська, Харківська області (масове зведення нових житлових кварталів замість зруйнованих, велика потреба у мулярах, зайнятих на бригадній формі підряду); Київська, Чернігівська області (відбудова приватних будинків, що постраждали, в приміських громадах – потребує багато каменярів); Миколаївська, Одеська, Херсонська, Сумська, Запорізька області (ремонти та підсилення існуючих цегляних будівель після обстрілів, закладення пробоїн, відновлення стін).

³³ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Bricklayer. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A%2F%2Fdata.europa.eu%2Fesco%2Foccupation%2F05f321f8-055b-407d-bf19-e0ddabda56b7>.

7. Тесляр (столяр будівельний)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/2a22ff9e-de3b-408d-b312-5034896cc4f4>³⁴; Код ISCO-08: 7115 (Теслі та столяри будівельні).

Галузь: Будівництво (каркасно-дерев'яні роботи, опалубка).

Короткий опис: Будівельний тесляр виконує роботи з деревиною на будівельному майданчику: монтує опалубку для фундаментів і перекриття, встановлює та ремонтує дерев'яні конструкції (каркаси дахів, перекриття, підлоги), займається чорновим та чистовим столярством. У відбудові багато пошкоджених будівель потребуватимуть заміни чи ремонту дерев'яних елементів, також зростає будівництво приватних будинків, часто каркасних або з деревини – тому попит на теслярів буде високим.

Основні трудові функції: виготовлення та монтаж опалубки для бетонування фундаментів, колон, плит; улаштування кроквяних систем дахів, настилання лат, монтаж крокв; встановлення тимчасових дерев'яних конструкцій (підмостки, укриття); монтаж перегородок, підлоги, стель з дерев'яних матеріалів; вирізування та підгонка деталей з дерева за розмірами; ремонт пошкоджених дерев'яних елементів будівель (стропил, віконних рам, дверей) або їх заміна новими.

Компетентності: уміння працювати з ручними і електричними столярними інструментами (пила, рубанок, дріль, шурупверт); знання властивостей різних порід деревини та правил їх оброблення; уміння читати будівельні схеми дерев'яних конструкцій; окомір, точність вимірювань; розуміння правил збирання опалубки, щоб вона витримала навантаження бетону; навички безпечної роботи (особливо з електроінструментом, на висоті).

Пріоритетні регіони: Селищні та міські громади Київщини, Чернігівщини, Сумщини, Харківщини (масове відновлення приватних будинків, де потрібні теслярі для дахів, підлог, каркасів); Захід України (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Закарпатська обл.) – регіони, що прийняли багато ВПО, де зростає будівництво житла (зокрема дерев'яного модульного) для ВПО; Харківська, Луганська, Запорізька, Херсонська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська та Донецька області (демонтаж та відновлення дерев'яних елементів будівель, опалубні роботи на великих будівництвах при відбудові міст).

³⁴ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Carpenter. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/2a22ff9e-de3b-408d-b312-5034896cc4f4>.

8. Покрівельник

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/b4c6d1b0-929e-48be-9f67-47bd8c30658b>³⁵; Код ISCO-08: 7121 (Покрівельники).

Галузь: Будівництво (дахові роботи).

Короткий опис: Покрівельник спеціалізується на монтажі, ремонті та гідроізоляції дахів будівель. Він працює з різними покрівельними матеріалами – керамічна черепиця, металочерепиця, профнастил, руберойд, мембрани тощо. Через масові пошкодження дахів від обстрілів ця професія є критично важливою: тисячі будинків потребують термінового відновлення покрівель, щоб захистити будівлі від опадів і забезпечити придатність до проживання.

Основні трудові функції: демонтаж залишків пошкодженої покрівлі та очистка поверхні; відновлення або заміна кроквяної конструкції даху (взаємодія з теслею); укладання гідроізоляційної підпокрівельної плівки; монтаж покрівельного матеріалу (черепиці, металевого листа, рулонного матеріалу) згідно технології; встановлення добірних елементів – коників, карнизів, водостоків; гідроізоляція місць примикання даху до труб, стін (фартухи, заливки); ремонт ділянок даху, що протікають, заміна пошкоджених листів чи черепиць.

Компетентності: впевнене володіння технологіями різних типів покрівлі (скатна, плоска мембранна); навички роботи зі слюсарним інструментом (ножиці по металу, дріль, заклепник), газовим пальником (для руберойду); знання правил безпеки при роботі на висоті (страховка, монтажні пояси); фізична спритність, відсутність страху висоти; увага до деталей (герметичність кожного шва, правильний нахлест матеріалу).

Пріоритетні регіони: Селищні та міські громади Київщини, Чернігівщини, Сумщини, Харківщини (масове відновлення покрівель будинків); Захід України (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Волинська, Закарпатська обл.) – регіони, що прийняли багато ВПО, де зростає будівництво житла для ВПО; Харківська, Луганська, Запорізька, Херсонська, Одеська, Миколаївська, Дніпропетровська та Донецька області (демонтаж та відновлення покрівель будівель, покрівельні роботи на великих будівництвах при відбудові міст).

³⁵ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Roofer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/b4c6d1b0-929e-48be-9f67-47bd8c30658b>.

9. Маляри та суміжні робітники

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7131>³⁶; Код ISCO-08: 7131 (Маляри та суміжні робітники).

Галузь: Будівництво (оздоблювальні роботи).

Короткий опис: Маляр та суміжні робітники (далі – маляр) займається фарбуванням і декоративним оздобленням поверхонь усередині і ззовні будівель. Він готує стіни, стелі, фасади під нанесення фарби або інших покриттів та виконує фарбування вручну чи механізовано. У процесі відновлення, окрім нового будівництва, буде величезний фронт робіт з ремонту пошкоджених приміщень та фасадів – заміни обгорілого чи обшарпаного шару фарби, відновлення естетичного вигляду будівель. Таким чином, професія маляра буде дуже затребуваною, причому по всій країні.

Основні трудові функції: підготовка поверхонь до малювання – очищення, шліфування, ґрунтування стін та стель; шпаклювання нерівностей, тріщин та їх шліфування до гладкого стану; нанесення фарбувальних покриттів – вододисперсійних, емалевих, фасадних фарб – за допомогою валика, пензля або фарборозпилювача; декоративне оздоблення – нанесення текстурної штукатурки, фарбування трафаретів, колорювання; фарбування столярних виробів (вікна, двері), металевих конструкцій (решітки, перила) антикорозійними фарбами; прибирання робочої зони та інструменту після завершення малярних робіт.

Компетентності: знання властивостей фарб і лаків, вміння підібрати тип фарби для різних умов (інтер'єр, фасад, метал, дерево); навички колорювання (змішування пігментів для досягнення потрібного кольору); акуратність і уважність – щоб шар фарби був рівномірним, без потьоків; володіння технікою безповітряного розпилення фарби (для великих площ); знання норм безпеки (провітрювання, використання масок при фарбуванні у закритих приміщеннях).

Пріоритетні регіони: Усі регіони України, де відновлюватимуть житло та будівлі: від Сходу, Півночі та Півдня (регіони масових руйнувань) – для фарбування новозведених стін, до Центру та Заходу – для ремонту приміщень, де розміщуватимуться переселенці; особливо великий фронт малярних робіт очікується у міських агломераціях – Харків, Дніпро, Київ, Запоріжжя, Одеса, Львів, де багато об'єктів соціальної інфраструктури (школи, лікарні, гуртожитки) потребують косметичного ремонту і оновлення стін.

³⁶ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Painters and related workers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7131>.

10. Штукатур

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/f4a22809-c00c-4dd0-8b09-c7251f8dcd1c>³⁷; Код ISCO-08: 7123 (Штукатури).

Галузь: Будівництво (оздоблювальні роботи).

Короткий опис: Штукатур виконує вирівнювання та оздоблення поверхонь стін і стель шляхом нанесення штукатурних розчинів. Він забезпечує підготовку приміщень під наступне чистове оздоблення (фарбування, облицювання). Після руйнувань багато будівель матимуть вибиті або пошкоджені внутрішні і зовнішні стіни – тому штукатурки будуть вкрай потрібні для відновлення поверхонь перед фарбуванням або утепленням. Також нове будівництво завжди включає етап штукатурки.

Основні трудові функції: встановлення штукатурних маяків та розмітка рівня штукатурного шару; приготування штукатурного розчину вручну або за допомогою змішувача; накидання розчину на стіни кельмою або нанесення механізованим способом (штукатурна станція); розрівнювання шару правилом, затирання поверхні теркою до гладкості; виконання декоративної штукатурки (структурні ефекти, ліпний декор) за потреби; шпаклювання дрібних дефектів після висихання штукатурки.

Компетентності: знання різновидів штукатурних розчинів (цементно-піщаний, вапняний, гіпсовий) та умов їх застосування; навички швидкого та рівномірного нанесення розчину; розуміння технологічних перерв (час схоплення розчину перед затиранням тощо); вміння виконувати високоякісну штукатурку ("під правило") для подальшого фарбування без шпаклівки; фізична витривалість (робота руками, інструментами над головою).

Пріоритетні регіони: Харківська, Київська, Запорізька, Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська області – великі міста з найбільшим обсягом ремонту житлового фонду (тисячі квартир, які треба відновити всередині, заштукатурити пошкоджені стіни); Донецька, Херсонська, Запорізька, Луганська (після деокупації) – доведеться наново штукатурити приміщення у відбудованих будівлях; Запорізька, Миколаївська, Сумська, Чернігівська області – численні заклади соціальної сфери та приватні будинки потребуватимуть штукатурних робіт після відновлення конструкцій.

³⁷ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Plasterer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/f4a22809-c00c-4dd0-8b09-c7251f8dcd1c>.

11. Слюсар-сантехнік

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/3df28a39-9bfe-4e36-b394-a189ef967a74>³⁸; Код ISCO-08: 7126 (Слюсарі-сантехніки та трубопровідники).

Галузь: Будівництво, житлово-комунальне господарство.

Короткий опис: Сантехнік монтує та ремонтує системи водопостачання, каналізації, опалення і водовідведення в будівлях. Він займається прокладанням труб, встановленням сантехнічних приладів (ванни, унітази, мийки), радіаторів опалення тощо. У відновленні житлового фонду потреба на цю професію є вкрай критичною: більшість зруйнованих чи пошкоджених будівель потребуватимуть повного відновлення інженерних комунікацій – водопровідних і каналізаційних стояків, внутрішньої розводки труб, систем опалення. Також знадобиться багато сантехніків для ремонту комунальних мереж у містах.

Основні трудові функції: різання, згинання та з'єднання труб (сталевих, пластикових, мідних) згідно проєкту; монтаж трубопроводів холодної та гарячої води, опалення – відкритим способом або в штробах; встановлення сантехнічних приладів (унітазів, раковин, змішувачів, бойлерів, радіаторів) та підключення їх до трубних відводів; перевірка систем на герметичність (опресування опалення, проведення пробного пуску води); усунення протікань, прочищення засмічень, заміна пошкоджених труб чи фітінгів; монтаж або заміна насосного обладнання, лічильників води, фільтрів.

Компетентності: знання схем внутрішніх інженерних мереж будівлі; уміння працювати з різними видами труб і з'єднань (зварювання сталевих труб, пайка поліпропілену, прес-фітінги для металопластику тощо); використання слюсарного і спеціалізованого інструменту (трубний ключ, різьбонарізний клуп, паяльник для труб); розуміння гідравліки систем (ухили каналізації, необхідність повітряних клапанів); уважність і акуратність (одна ненадійна муфта може спричинити протікання і пошкодження ремонту).

Пріоритетні регіони: Міста з масовими руйнуваннями багатоповерхівок – Покровськ, Бахмут, Курахово, Сіверськ, Мирноград, Сєверодонецьк, Попасна, Ізюм, Чернігів (усього за станом на 01.01.2026 року – 32 зруйнованих міських поселень) потребуватимуть бригади сантехніків для оснащення новозбудованих будинків комунікаціями; міста Київ, Харків, Дніпро, Суми, Одеса, Кривий Ріг – під час ремонту пошкоджених будівель заміна і лагодження внутрішніх мереж є обов'язковою (вибухи часто призводять до пориву труб); Полтавська, Вінницька, Київська,

³⁸ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Bathroom fitter. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/3df28a39-9bfe-4e36-b394-a189ef967a74>.

Дніпропетровська та ряд інших областей – розміщення модульних містечок і нових житлових комплексів для ВПО, що також вимагає роботи сантехніків.

12. Електромонтажник (будівельний електрик)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7411>³⁹; *Код ISCO-08:* 7411 (Електромонтажники будівельні).

Галузь: Будівництво, енергетика.

Короткий опис: Електромонтажник виконує монтаж і налагодження електропроводки та електрообладнання в будівлях. Він прокладає кабельні лінії, встановлює розподільчі щитки, розетки, освітлювальні прилади. При відбудові зруйнованих будинків електрики потрібні як для нового електромонтажу (в нових будівлях або при капремонті), так і для перевірки і відновлення існуючих пошкоджених електромереж. Без кваліфікованих електромонтажників неможливо підключити будівлі до електрики, забезпечувати освітлення, роботу приладів.

Основні трудові функції: читання електросхем і планів розводки; прокладання електрокабелів по стінах, у трубах або коробах; встановлення підрозетників, монтаж електричних розеток, вимикачів, світильників; збирання щитків: встановлення автоматичних вимикачів, УЗО, лічильників, підключення кабелів до шин; перевірка ізоляції та фазування мережі, виконання вимірювань мегомметром; підключення будівлі до ввідного кабелю, тестовий пуск електропостачання; ремонт та заміна пошкоджених проводів, вимикачів, світлоточок у ході експлуатації.

Компетентності: ґрунтовні знання електротехніки (закони Ома, розрахунок навантаження, допустимі струми для кабелів тощо); навички роботи з ручним електроінструментом (перфоратор – для штроблення, викрутки, тестер); знання правил улаштування електроустановок та техніки безпеки під час електромонтажних робіт; уважність при виконанні з'єднань (надійний контакт, відповідність кольорового маркування проводів); допуск до електробезпеки (не нижче III групи) для роботи в електромережах.

Пріоритетні регіони: Усі регіони з відбудовою житла та об'єктів: електромережі треба монтувати скрізь, де зводиться нове або капітально ремонтується старе обладнання. Особливо великий обсяг електромонтажних робіт буде у Донецькій, Запорізькій, Херсонській, Луганській, Сумській, Харківській областях (новобудови замість зруйнованих); Київській, Чернігівській, Миколаївській та Одеській областях, місті Києві (відновлення проводки в пошкоджених вибухами будинках); Львівській, Івано-

³⁹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Building and related electricians. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7411>.

Франківській, Закарпатській областях (будівництво нового житла для ВПО, розбудова промислових об'єктів, зокрема й для релокованих – усе це потребує електриків).

13. Машиніст екскаватора

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/eedbf8b1-9432-4f42-ab7f-db5cd3eb2a05>⁴⁰; *Код ISCO-08:* 8342 (Машиністи екскаваторів та подібних землерийних машин).

Галузь: Будівництво, інфраструктура, комунальне господарство.

Короткий опис: Машиніст екскаватора для виконання земляних робіт керує важкою землерийною технікою (екскаватором, бульдозером, навантажувачем). У процесі відбудови країни робота екскаваторів буде потрібна на "всіх фронтах": розчищення завалів і демонтаж руїн, копання котлованів під нові фундаменти, риття траншей для комунікацій, планування територій, насипання доріг тощо. Досвідчені оператори/машиністи екскаваторів будуть незамінними виконавцями масштабних будівельних та дорожніх робіт.

Основні трудові функції: підготовка техніки до роботи (перевірка пального, гідравліки, справності ковша); зняття ґрунту екскаваторним ковшем при копанні котлованів, траншей – відповідно до заданих позначок і розмірів; навантаження ґрунту, будівельного сміття у самоскиди для вивезення; знесення пошкоджених конструкцій (стіни, фундаменти) за допомогою навісного обладнання (гідромолота, грейфера); планування поверхні – розрівнювання ґрунту бульдозерним відвалом, засипка котлованів; дотримання техніки безпеки під час робіт поблизу людей і комунікацій (обережність, сигнальний).

Компетентності: уміння впевнено керувати різними типами екскаваторів – гусеничними, колісними, екскаваторами-навантажувачами; знання конструкції і методів обслуговування техніки (для самостійного усунення дрібних несправностей); розуміння властивостей ґрунтів (щоб вибрати правильний режим роботи – глибина копання, потужність тощо); спритність і точність у роботі ковшем (особливо при точному копанні поруч з існуючими спорудами чи мережами); відповідальність за безпеку – дотримання правил техніки безпеки, робота лише у межах відведеної зони тощо.

Пріоритетні регіони: Зона активних бойових дій та деокуповані території – Донецька, Луганська, Херсонська, Харківська області: величезний обсяг робіт з розбору завалів, копання укріплень, відновлення доріг; Київська,

⁴⁰ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Excavator operator. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/eedbf8b1-9432-4f42-ab7f-db5cd3eb2a05>.

Запорізька та Дніпропетровська області (розбирання руїн багатоповерхівок, підготовка майданчиків під нове будівництво); Миколаївська, Одеська, Сумська та Чернігівська області (екскаватори необхідні для відновлення зруйнованих мостів – риття опор, планування переправ – та для ремонту інших видів інфраструктури (систем водопостачання і каналізації) та житлових/виробничих споруд).

14. Машиніст крана (кранівник)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C8343>⁴¹; Код ISCO-08: 8343 (Оператори кранів та підйомних установок).

Галузь: Будівництво, промисловість.

Короткий опис: Кранівник керує вантажопідймальними кранами (баштовими, автомобільними, козловими тощо) для переміщення будівельних матеріалів, конструкцій та обладнання. На будівельних майданчиках часів відбудови кранівники потрібні для монтажу крупних елементів – панелей, балок, модулів будівель, а також для розвантаження і подавання матеріалів на висоту. Без досвідчених машиністів кранів неможливе швидке зведення багатоповерхових будинків і споруд, зокрема й виробничого спрямування.

Основні трудові функції: встановлення крана в робоче положення (монтаж секцій баштового крана або вивішування аутригерів автокрана на майданчику); прийом та виконання команд сигнальника щодо підйому/опускання вантажу; зачеплення та відчеплення вантажу (спільно зі стропальниками); переміщення вантажів по горизонталі і вертикалі на задану позицію; контроль за вантажопідйомністю – недопущення перевантаження крана; технічне обслуговування крана: змащення механізмів, перевірка гальм, тросів; дотримання заходів безпеки – робота без присутності людей в радіусі повороту, плавність переміщень тощо.

Компетентності: професійне володіння керуванням конкретного типу крана (вміння точно позиціонувати вантаж); знання таблиць вантажопідйомності та допустимого вильоту стріли; наявність допусків і посвідчення кранівника відповідної кваліфікації; уважність, добрий зір і координація рухів; відповідальність за життя людей і збереження вантажів під час переміщення.

Пріоритетні регіони: Великі міста зі зведенням багатоповерхівок для відбудови – Харків, Бахмут, Маріуполь, Покровськ, Купянськ (в майбутньому), Київ, Чернігів тощо – усюди, де одночасно будуть рости десятки нових будинків, потрібні будуть баштові крани і кваліфіковані

⁴¹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Crane, hoist and related plant operators. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C8343>.

кранівники; промислові вузли (Запоріжжя, Кривий Ріг, Одеса, Миколаїв, Херсон, Дніпро) – для монтажу важкого обладнання на підприємствах під час відновлення виробництв; портові міста (Одеса, Чорноморськ, Ізмаїл, Миколаїв) – відновлення портової інфраструктури, доків, що потребує роботи порталних кранів.

15. Геодезист

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2165>⁴²; Код ISCO-08: 2165 (Картографи та землевпорядники).

Галузь: Будівництво, землеустрій, геоінформаційні системи.

Короткий опис: Інженер-геодезист проводить вимірювання місцевості, складає топографічні плани та забезпечує розбивку будівель та споруд на місцевості. Для відновлення інфраструктури ця професія необхідна на початковому етапі кожного проєкту – обстеження руйнувань, складання планів ділянок для будівництва, винесення проєктів в натуральну площину. Геодезисти працюватимуть і при проєктуванні нових доріг, мостів, і при відновленні меж зруйнованих будівель тощо.

Основні трудові функції: виконання топографічної зйомки місцевості за допомогою електронного тахеометра, GNSS-приймача (створення топоплану масштабу 1:500 або 1:1000 з рельєфом); геодезичне забезпечення будівництва – розбивка осей споруди, перенесення проєктних координат на майданчик; контроль геометричних параметрів під час будівництва (вертикальність стін, відмітки поверхів, положення колон); знімання фактичного положення відновлених або нових об'єктів (виконавча зйомка) та складання виконавчих схем; встановлення меж земельних ділянок, погодження відведення територій під забудову; оброблення вимірних даних на комп'ютері, побудова цифрових моделей місцевості.

Компетентності: знання геодезичних методів (полігонометрія, нівелювання, триангуляція); володіння сучасним обладнанням – електронні тахеометри, GPS-геодезичні комплекси; уміння працювати у спеціалізованому ПЗ (AutoCAD, Geonics, Digitals) для побудови планів забудови; знання систем координат УСК-2000, принципів прив'язки; уважність до деталей (похибки вимірювань), аналітичне мислення для виявлення та виправлення помилок; допуск до виконання геодезичних робіт (кваліфікаційний сертифікат, якщо це потрібно для складних об'єктів).

Пріоритетні регіони: Практично всі території країни. Крім того, Донецька, Луганська, Херсонська, Харківська області – величезні території, де буде

⁴² European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Cartographers and surveyors. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2165>.

проводитися розмінування та відбудова, потребують геодезичного документування руйнувань, поновлення топопланів; місто Київ та область – для планування нових житлових масивів, об’їзних доріг, що потребується багато геодезистів; Західна Україна (Львівська, Закарпатська, Тернопільська та інші області), де розгортається нове будівництво для релокованого бізнесу і житла для ВПО, проводяться значні геодезичні роботи по відведенню землі та розбиттю нових об’єктів для вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

16. Бетоняр

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7114>⁴³; Код ISCO-08: 7114 (Робітники з улаштування бетонних конструкцій).

Галузь: Будівництво (монолітні роботи).

Короткий опис: Бетоняр (арматурник-бетонник) виконує роботи з виготовлення і заливання бетонних конструкцій на будівництві – фундаментів, колон, плит перекриття, відмосток тощо. Він встановлює арматуру і заливає бетонну суміш в опалубку. При відбудові, де значна частина будівництва буде монолітно-каркасною, професія бетоняра є ключовою для зведення каркасів будівель, мостів, укріплення вцілілих конструкцій. Також бетонні роботи потрібні при ремонті пошкоджених споруд (заливка нових фундаментів під укріплення будівель).

Основні трудові функції: в’язання арматурних каркасів за кресленнями (дротом або зварюванням) для фундаментів, колон, балок; встановлення виготовлених каркасів у опалубку, забезпечення потрібного захисного шару бетону; приготування бетонної суміші (на малих обсягах – самостійно в бетономішалці, на великих обсягах – контроль поставки заводського бетону); укладання бетонної суміші в опалубку шарами, рівномірний розподіл; ущільнення бетону глибинними вібраторами для видалення повітряних пор; вирівнювання поверхні (верх плити або фундаменту) правилом; догляд за бетоном – підтримання вологості, розпалубка після набору міцності.

Компетентності: уміння читати схеми армування і розміщувати арматуру згідно них; знання пропорцій компонентів бетонної суміші для потрібної марки бетону (цемент, пісок, щебінь, вода); навички безперервної роботи під час бетонування (заповнення без холодних швів); фізична сила і витривалість; розуміння техніки безпеки при роботі з важкими предметами (арматурою, опалубними щитами) і електроінструментом (вібратори).

Пріоритетні регіони: Усі регіони країни з великим будівництвом – найбільше у містах, де будуть зводитися нові монолітно-каркасні будинки

⁴³ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Concrete placers, concrete finishers and related workers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7114>.

(Київ, Харків, Львів, Одеса та інші), а також при будівництві мостів (Херсонська, Миколаївська, Чернігівська та інші області). Донецька, Луганська області після деокупації потребуватимуть сотні бетонників для відновлення інфраструктури (мости, шляхопроводи, промислові фундаменти). Запорізька та Херсонська області – укріплення і відновлення греблі Каховської ГЕС (у перспективі) вимагатиме також роботи бетонярів.

17. Сапер (фахівець з розмінування)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C5419>⁴⁴; Код ISCO-08: 5419 (Працівники служб безпеки, не класифіковані в інших групах).

Галузь: Безпека та оборона, цивільний захист.

Короткий опис: Сапери займаються пошуком, знешкодженням та вилученням вибухонебезпечних предметів (мін, боєприпасів, нерозірваних снарядів). Після бойових дій залишаються величезні території України забруднені мінами та вибуховими залишками війни. Гуманітарне розмінування – передумова для будь-яких відновлювальних робіт та безпеки людей та тварин, тому потреба у кваліфікованих саперах надзвичайно висока. Сапери працюють як у складі військових підрозділів, так і в ДСНС та приватних компаній з розмінування.

Основні трудові функції: обстеження територій за допомогою металодетекторів, міношукачів для виявлення підозрілих об'єктів; маркування знайдених боєприпасів, встановлення прапорців та огороження небезпечних зон; вилучення мін вручну або з використанням роботизованих комплексів; знешкодження вибухових пристроїв – розрядження запалів, роз'єднання детонаторів; підриг контрольованими зарядами тих боєприпасів, що не можуть бути безпечно перенесені; утилізація вибухівки згідно протоколів безпеки; ведення документації по очищених ділянках, передача інформації про очищення території громадам.

Компетентності: обов'язкове спеціальне навчання з розмінування та вибухотехнічної справи; досконале знання будови мін та боєприпасів різних типів, механізмів їх дії; уміння користуватися засобами пошуку (міношукача, щупа), захисним спорядженням (бронекою сапера); здатність концентрувати увагу в стресових умовах, терплячість, витримка; суворе дотримання інструкцій і протоколів IMAS (міжнародні стандарти протимінної діяльності); хороша фізична форма і витривалість.

Пріоритетні регіони: Прифронтові та звільнені території Сходу, Півночі і Півдня – Херсонська, Миколаївська, Харківська, Сумська, Чернігівська,

⁴⁴ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Protective services workers not elsewhere classified. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C5419>.

Київська, Запорізька, Дніпропетровська, Донецька та Луганська області – площі мінування там сягають багатьох мільйонів гектарів. Згідно оцінок, Україна є однією з найбільш замінованих країн світу. Понад 140 тисяч квадратних кілометрів території України наразі потребують розмінування (23,2%), що робить їх непридатними для безпечної життєдіяльності, а на їх очищення знадобляться десятиріччя, тому в цих регіонах сапери працюватимуть у великих кількостях. Також Київська, Чернігівська, Сумська області потребують саперів для розмінування лісів, сільгоспугідь, де велися бої або пролягали шляхи ворога на початку війни. Без розмінування не зрушиться з місця відродження територій та відновлення інфраструктури.

18. Рятувальник (пожежник, співробітник ДСНС)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/88721b6c-d2ce-41c6-8878-73c0d3aacf39>⁴⁵; *Код ISCO-08:* 5411 (Пожежники-рятувальники).

Галузь: Безпека та цивільний захист.

Короткий опис: Рятувальники Державної служби з надзвичайних ситуацій виконують аварійно-рятувальні роботи під час надзвичайних подій: гасять пожежі, розбирають завали, рятують людей, що опинилися під завалами, надають першу допомогу. В умовах війни підрозділи ДСНС стали одними з головних героїв, ліквідовуючи наслідки обстрілів у житлових будинках, ТРЦ, на об'єктах інфраструктури. У післявоєнному відновленні кількість рятувальників треба буде збільшувати, адже розбір завалів, демонтаж небезпечних конструкцій, реагування на пожежі – усе це буде актуально у великих масштабах ще дуже довго після завершення бойових дій.

Основні трудові функції: виїзд на місце надзвичайної ситуації за сигналом; проведення розвідки – оцінка обстановки (чи є постраждалі, чи загрожує обвал, де осередок пожежі); гасіння пожежі водою або піною за допомогою пожежної автоцистерни чи гідранта; пошук і рятування людей з під завалів будівель – розбирання уламків за допомогою спеціального інструменту (домкратів, гідравлічних ножиць), евакуація постраждалих; надання першої домедичної допомоги (накладання шин, зупинка кровотечі, серцево-легенева реанімація) до прибуття медиків; виконання аварійних робіт – укріплення хитких конструкцій, щоб запобігти обвалу, прибирання уламків з доріг; участь у профілактичних заходах – перевірка пожежної безпеки об'єктів, навчання населення діям під час надзвичайних ситуацій.

Компетентності: професійна підготовка в навчальному центрі ДСНС, знання тактики гасіння пожеж; уміння користуватися спецтехнікою – пожежними авто, драбиною, гідравлічними інструментами; відмінна фізична

⁴⁵ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Firefighter. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/88721b6c-d2ce-41c6-8878-73c0d3aacf39>.

підготовка, витривалість (робота в важких умовах у спорядженні); психологічна стійкість, здатність діяти швидко і чітко в екстремальних ситуаціях; навички надання першої допомоги.

Пріоритетні регіони: Усі регіони, що постраждали від бойових дій чи бомбардувань – найбільше Харківська, Донецька, Луганська, Миколаївська, Херсонська, Одеська, Сумська, Дніпропетровська, Чернігівська та Запорізька області (де практично кожне місто має десятки зруйнованих будинків, завали яких треба безпечно розібрати, також часто виникають пожежі через обстріли). Міста Київ, Львів, Дніпро, Ужгород, Івано-Франківськ, Тернопіль та інші – збільшення навантаження на службу ДСНС через масове переселення людей (вище ризик пожеж, аварій), тому це теж потребуватимуть додаткових кадрів рятувальників для забезпечення безпеки під час відновлення.

19. Офіцер-вибухотехнік (Фахівець з розмінування та знешкодження боєприпасів)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/ea4c9aa1-cb9d-4037-a748-ac1305af7129>⁴⁶; Код ISCO-08: 5419 (Фахівці з безпеки, не класифіковані в інших угрупованнях).

Галузь: Безпека, оборона.

Короткий опис: Фахівець з розмінування та знешкодження боєприпасів – це більш вузька військова/поліцейська спеціалізація, яка доповнює роботу сапера. Якщо сапери займаються пошуком і знешкодженням мін, то офіцери-вибухотехніки можуть знешкодувати більш складні вибухові пристрої: наприклад, авіабомби, ракети, саморобні вибухові пристрої (СВП). У процесі відновлення територій часто-густо траплятимуться нерозірвані боєприпаси у завалах будівель, в ґрунті, а їх безпечне вилучення потребує висококласних фахівців з розмінування та знешкодження боєприпасів.

Основні трудові функції: детальне обстеження підозрілого предмета (наприклад, знайденої авіабомби) спеціальними приладами; прийняття рішення про спосіб знешкодження (підрив на місці чи вилучення); застосування дистанційних роботів для переміщення вибухового пристрою або зняття з нього детонатора; ручне знешкодження (відключення таймерів, акумуляторів у СВП, вилучення детонаторів із боєприпасів); транспортування великих/крупних боєприпасів до безпечного для підриву місця; проведення контрольованого підриву; участь у експертизах, слідчих діях (якщо це СВП) та/чи збір решток для аналізу.

⁴⁶ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Emergency response worker. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/ea4c9aa1-cb9d-4037-a748-ac1305af7129>.

Компетентності: поглиблена вибухотехнічна підготовка, знання будови усіх типів боєприпасів (авіаційні, морські міни, СВП); навички роботи в захисному костюмі сапера чи фахівця з розмінування та знешкодження боєприпасів, використання рентгенівських портативних сканерів; допуск до виконання вибухових робіт; аналітичний склад розуму (щоб прораховувати поведінку пристрою при знешкодженні); абсолютне чітке дотримання протоколів безпеки та командної роботи з саперами, піротехніками.

Пріоритетні регіони: аналогічно до саперів: найбільш забруднені боєприпасами області – Чернігівська, Сумська, Київська (зокрема наслідки бойових дій 2022 року), Харківська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Одеська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська області – там діятимуть міжвідомчі піротехнічні групи, де потрібні офіцери-вибухотехніки для виконання найскладніших завдань. Також це торкається й усіх інших територій країни, так як через війну було незаконно переміщено та приховано велику кількість вибухових пристроїв як цивільним населенням, так і колишніми військовими.

20. Інженер-енергетик (електроінженер)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/86ca306c-ab99-420a-9e2a-aa73c5c4de22>⁴⁷; Код ISCO-08: 2151 Електроінженери.

Галузь: Енергетика (генерація, електромережі).

Короткий опис: Інженер-енергетик (електротехнік) планує, проектує та контролює роботу енергосистем – електростанцій, підстанцій, ліній електропередач. Він відповідає за надійне виробництво і розподіл електроенергії. Після постійних масованих атак на енергосектор (за станом на 01.01.2026 року за період воєнної агресії в країні було пошкоджено близько 70000 об'єктів енергетики) Україна потребує відновлення та модернізації енергетичної інфраструктури. Електроінженери будуть займатися відбудовою зруйнованих підстанцій, прокладанням нових ЛЕП, впровадженням сучасного обладнання (трансформаторів, реле) для підвищення стійкості мереж, розвитком та запровадженням в економіку країни енергозберігаючих технологій та систем з відновлювальної енергетики тощо.

Основні трудові функції: розробка схем електричних з'єднань енергосистем (однолінійних схем підстанцій, мережевих графіків); проектування встановлення нового обладнання – трансформаторів, вимикачів, захистів – з розрахунком навантажень і струмів короткого замикання; організація робіт з монтажу та пусканалагодження електрообладнання; аналіз аварійних

⁴⁷ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Electrical engineer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/86ca306c-ab99-420a-9e2a-aa73c5c4de22>.

ситуацій в мережі та розробка заходів з протиаварійної автоматики; впровадження систем релейного захисту та телемеханіки для “розумних” мереж; оптимізація режимів роботи електростанцій і мереж для економії палива та зниження втрат.

Компетентності: вища електротехнічна освіта; знання правил улаштування електроустановок, правил їх експлуатації; уміння проводити електротехнічні розрахунки (навантаження, токи короткого замикання, налаштування реле); навички роботи зі спеціалізованим ПЗ (PowerFactory, ETAP тощо) для моделювання мереж; допуск до високовольтних робіт; стратегічне мислення для планування розвитку енергосистеми.

Пріоритетні регіони: Центральний регіон (Київська, Вінницька, Хмельницька, Черкаська області) – вузол Об’єднаної енергосистеми, тут зосереджені мережі 750-330 кВ, які потерпіли від атак (наприклад, підстанції Укренерго) – потребуватиме інженерів для відновлення; Харківська, Донецька, Одеська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська області – багато ліній електропередачі і підстанцій тут зруйновані, що потребує фахівців для їх ремонту, відновлення та реконструкції; Захід України – Львівщина, Закарпаття тощо, де реалізуються проекти з підключення “вітрових” і “сонячних” станцій та з’єднання з європейськими мережами (наприклад, будівництво нової високовольтної лінії з Польщею). Крім того, робота цих інженерів буде випитана при будівництві нових та відновленні зруйнованих теплових та гідроелектростанцій.

21. Монтажник та ремонтник електромереж

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7413>⁴⁸; Код ISCO-08: 7413 Монтажники та ремонтники електромереж.

Галузь: Енергетика (електромережі).

Короткий опис: Ці робітники здійснюють монтаж, ремонт та обслуговування ліній електропередач – як повітряних, так і кабельних. Після масових руйнувань понад 60,0% енергомереж високої напруги, країна потребує армії електромонтерів-лінійників для відновлення ліній електропередач (ЛЕП) усіх типів та класів. Вони будуть встановлювати нові опори, монтувати дроти, ремонтувати підбиті обстрілами ділянки мереж.

Основні трудові функції: монтаж опор ЛЕП – встановлення залізобетонних або металевих стовпів з використанням спецтехніки; підйом та натягування проводів на ізолятори, з’єднання проводів, вирівнювання стріли провисання; монтаж грозозахисного троса, ізолювальних гірлянд; підключення проводів

⁴⁸ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Electrical line installers and repairers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7413>.

до обладнання підстанцій, силових трансформаторів; виявлення пошкоджень на лінії (обривів, коротких замикань) і їх усунення – заміна пошкоджених проводів, ізоляторів; зачистка трас ЛЕП від дерев, що можуть впасти на проводи (розчистка просік); дотримання правил безпеки – відключення лінії перед роботами, застосування захисного заземлення, робота на висоті зі страхуванням.

Компетентності: допуск до робіт під напругою (III-IV група електробезпеки); навички верхолазних робіт (лазіння на опори, користування страховкою); знання будови та схем електричних мереж; вміння читати карти мереж, схеми приєднань; уміння користуватися спеціальним інструментом лінійника (монтажні кліщі, динамометр для натягу проводів); фізична витривалість і відсутність страху висоти; готовність до відряджень і роботи в польових умовах (часто-густо необхідний буде ремонт ЛЕП – в полі, лісі).

Пріоритетні регіони: Регіони дислокації основних магістральних ЛЕП – Харківська, Полтавська, Сумська, Кіровоградська, Одеська – які зазнали масових пошкоджень підстанцій і ліній 330-750 кВ; прифронтові області (Дніпропетровська, Херсонська, Запорізька, Донецька) – відновлення внутрішніх мереж 35-110 кВ для заживлення міст; Карпатський та Закарпатський регіони (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська та інші області) – будівництво нових повітряних ліній для видачі потужності нових СЕС/ВЕС та їх інтеграцією до європейської енергосистеми.

22. Інженер з відновлюваної енергетики

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/58db3ac6-5217-4d46-8a4c-126598be1d13>⁴⁹; Код ISCO-08: 2151 (Електроінженери).

Галузь: Енергетика (альтернативні джерела).

Короткий опис: Цей інженер спеціалізується на проєктах в галузі відновлюваної енергетики (ВДЕ) – сонячних електростанціях (СЕС), вітропарках (ВЕС), біогазових установках тощо. Відновлювана енергетика набуває особливого значення для стійкості енергосистеми України в умовах можливих ворожих атак та дефіциту потужностей. Інженери з ВДЕ будуть проєктувати та вводити в експлуатацію нові “зелені” станції, що плануються в рамках повоєнної “зеленої відбудови”.

Основні трудові функції: оцінка потенціалу майданчиків для СЕС чи ВЕС (сонячне випромінювання, вітровий ресурс), підготовка техніко-економічних обґрунтувань; розробка проєктів розміщення обладнання – план полів сонячних панелей, розташування вітротурбін, схем підключення до мережі;

⁴⁹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Electric power generation engineer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/58db3ac6-5217-4d46-8a4c-126598be1d13>.

вибір обладнання – типів сонячних модулів, інверторів, вітротурбін, трансформаторів; організація монтажних робіт – встановлення панелей на трекери, монтаж турбін на щогли; налагодження систем моніторингу та управління генерацією; аналіз ефективності роботи станцій, пропозиції щодо збільшення виробітку; інтеграція систем накопичення енергії (акумуляторів) для балансування навантаження.

Компетентності: знання принципів роботи фотоелектричних панелей, вітротурбін, їх технічних характеристик; володіння програмами для моделювання генерації (PVsyst – для СЕС, WindPRO – для ВЕС); розуміння особливостей приєднання ВДЕ до мереж (вимоги щодо якості електроенергії, релейний захист); екологічна свідомість та обізнаність із нормативною базою “зеленого” тарифу, гарантій походження енергії; навички проєктного менеджменту (бо часто-густо цей інженер керує проєктом будівництва станції).

Пріоритетні регіони: Південні та південно-східні області – Миколаївська, Одеська, Запорізька, Херсонська – мають великий потенціал сонячної енергії, а багато старих електростанцій там виведено з ладу (зокрема ЗАЕС), тому тут будуть будуватися саме СЕС/ВЕС; Західні області (Львівська, Тернопільська та інші) – для децентралізації енергосистеми, зменшення залежності від ТЕС, вже зараз у відносно безпечних умовах плануються вітропарки на Заході країни; Київська область – проєкти великих СЕС поблизу столиці для живлення критичних споживачів у разі блекаутів тощо.

23. Електротехнік підстанцій

Посилання на ESCO:

<https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http://data.europa.eu/esco/occupation/5d009d45-3bb9-4e33-8760-294f59adec8c>⁵⁰; Код ISCO-08: 7412 (Електромеханіки та слюсарі електрообладнання).

Галузь: Енергетика (підстанційне господарство).

Короткий опис: Цей працівник займається монтажем та ремонтом обладнання електричних підстанцій і розподільчих пунктів – вимикачів, трансформаторів, роз'єднувачів, кабельних збірок тощо. Під час реконструкції енергосистем значна увага приділяється відновленню підстанцій, які забезпечують подачу світла в населені пункти та виробничі об'єкти. Електротехніки підстанцій монтуватимуть нові силові

⁵⁰ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Electrical mechanic. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http://data.europa.eu/esco/occupation/5d009d45-3bb9-4e33-8760-294f59adec8c>.

трансформатори замість згорілих, прокладатимуть шини, відновлюватимуть щити релейного захисту тощо.

Основні трудові функції: демонтаж пошкодженого обладнання підстанції (наприклад, трансформатора) – відключення, заземлення, зняття із фундаментів; монтаж нового обладнання – встановлення на фундамент, кріплення, приєднання до шин; виконання високовольтних з'єднань – обжим кабельних наконечників, болтове кріплення шин до апаратів; наладка і тестування – вимір опору ізоляції трансформатора, випробування вимикачів на холостий хід; встановлення і підключення пристроїв релейного захисту та автоматики в релейних шафах; проведення планового обслуговування – огляд, протяжка контактів, заміна масла в трансформаторах, усунення нагріву контактних з'єднань тощо.

Компетентності: спеціальна підготовка з обслуговування високовольтного обладнання; допуск до робіт під напругою і у вибухонебезпечних середовищах (масляні трансформатори); уміння працювати з вантажопідіймальною технікою (для переміщення важких апаратів); знання електросхем вторинних кіл (релейні схеми) для правильного підключення; уважність і обережність – помилка на підстанції може призвести до відключення від світла населених пунктів чи крупних міст; готовність до чергування і виїздів з аварійною бригадою у будь-який час доби.

Пріоритетні регіони: Центральна, південна і північна Україна – Київська, Харківська, Одеська, Дніпропетровська, Запорізька, Дніпропетровська, Полтавська та інші області, де було найбільше атак на підстанції 330-750 кВ в осінньо-зимовий період 2022-2023 та 2025-2026 роки, а зараз триває їх відновлення у великих обсягах; центральні та західні області (Вінницька, Івано-Франківська, Львівська та інші) – там, окрім відновлення, встановлюється нове імпортне обладнання на вузлових підстанціях для з'єднання з європейською мережею, теж потрібні електротехніки; прифронтові регіони – відновлення мереж 150/35 кВ для майбутнього заживлення деокупованих територій.

24. Інженер-теплоенергетик

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/579254cf-6d69-4889-9000-9c79dc568644>⁵¹; Код ISCO-08: 2144 (Інженери-механіки).

Галузь: Енергетика (теплоенергетика)

Короткий опис: Цей професіонал займається генерацією теплової і електричної енергії на ТЕЦ, котельнях та системах тепlopостачання. Після

⁵¹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Mechanical engineer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/579254cf-6d69-4889-9000-9c79dc568644>.

масованих ударів по ТЕС і ТЕЦ Україна змушена перебудовувати систему теплопостачання – встановлювати нові котли, мобільні котельні, реконструювати знищені теплоелектроцентралі. Інженери-теплоенергетики за таких умов проєктуватимуть і запускать сучасні казани, когенераційні установки, тепломережі.

Основні трудові функції: розроблення проєктів відновлення котелень або ТЕЦ – вибір типу котла (газовий, твердопаливний, електрокотел), розрахунок його потужності; організація монтажу котлів, турбін, теплообмінників, насосів; налагодження паливної апаратури, систем спалювання (форсунки, подача повітря) для досягнення потрібних параметрів; оптимізація роботи обладнання – режимів горіння, температур, тиску пари; впровадження систем автоматизації для дистанційного керування котельнями; контроль якості теплоносія, викидів у атмосферу (дотримання екологічних стандартів); розроблення заходів енергоефективності – утеплення мереж, використання конденсаційних економайзерів тощо.

Компетентності: глибокі знання термодинаміки, процесів горіння, циклів Ренкіна (для ТЕЦ); володіння програмами теплотехнічного розрахунку котлів і турбін; знання ДБН і норм екологічної безпеки для котелень; досвід експлуатації котельного обладнання, вміння швидко приймати рішення у разі аварійної ситуації (загасання пальника, перепад тиску в мережі); відповідальність, бо стан тепла і світла в населених пунктах залежить від рішень такого інженера.

Пріоритетні регіони: Міста, де зруйновано ТЕЦ – Київ, Харків, Чернігів, Охтирка, Кременчук, Лдеса, Харків, Павлоград, Кривий Ріг, Запоріжжя та багато інших – залучають та будуть залучати найкращих теплоенергетиків для відновлення роботи цих станцій або побудови альтернативних джерел тепла; Донбас (Слов'янська ТЕС, Курахівська, Щастинська, Старобешівська, Вуглегірська ТЕС) – після деокупації їх треба буде відбудовувати або замінювати знищені електростанції, проєктувати нові енергоблоки; Одеська, Херсонська, Запорізька та Миколаївська області – модернізація та резервне дублювання джерел теплопостачання для стійкості (наприклад, встановлення котлів на біопаливі замість газових, що потребує інженерних рішень).

25. Монтажник систем опалення, вентиляції та кондиціонування (HVAC-технік)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7127>⁵²; Код ISCO-08: 7127 (Монтажники кондиціонерів та систем холодопостачання).

⁵² European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Air conditioning and refrigeration mechanics. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7127>.

Галузь: Будівництво, теплоенергетика, житлово-комунальне господарство.

Короткий опис: Монтажник HVAC (Heating, Ventilation & Air Conditioning) монтує та обслуговує внутрішні інженерні системи кліматизації будівель – системи опалення (радіатори, тепла підлога), вентиляції (повітроводи, вентиляційні установки) та кондиціонування (чиллери, спліт-системи). У процесі відбудови споруд цивільного та промислового призначення потрібна велика кількість таких монтажників, для того щоб забезпечити нормальні мікрокліматичні умови в нових чи відремонтованих будівлях.

Основні трудові функції: встановлення та підключення котлів опалення (газових, електро, твердопаливних) у будівлі; прокладання трубопроводів систем опалення, монтаж радіаторів, теплої підлоги, підключення до котла і насосів; монтаж вентиляційних повітроводів, решіток, клапанів, ізоляція повітроводів; встановлення та налагодження вентиляційних установок (вентиляторів, рекуператорів) згідно проекту; монтаж кондиціонерів – встановлення зовнішніх та внутрішніх блоків спліт-систем, прокладання фреонопроводів, вакуумування і заправка холодагентом; запуск та тестування систем – перевірка температурних режимів, балансування повітряних потоків; технічне обслуговування: чистка фільтрів, дозаправка холодагенту, усунення витоків.

Компетентності: розуміння схем і проектів HVAC; практичні навички пайки мідних труб, пресування полімерних труб; володіння електротехнікою (підключення автоматики котла, спліт-системи до мережі); допуски – до газових робіт (для газових котлів), сертифікат на роботу з фреонами (для кондиціонерів); знання стандартів санітарії та безпеки праці (щодо вентиляції, продуктів згоряння); акуратність, адже багато робіт здійснюються на чистовому оздобленні (важливо нічого не пошкодити).

Пріоритетні регіони: Міста, де відновлюють та будуть відновлювати житловий фонд, об'єкти соціальної та інших видів інфраструктури (Харків, Суми, Бахмут, Чернігів, Северодонецьк та багато інших, де нові будівлі потребують повного оснащення HVAC; центральні та західні регіони, де проводиться будівництво нового житла для ВПО, релокованих підприємств та компаній, що включає установку сучасних систем вентиляції і кондиціонування; курортні та південні області, де влітку дуже висока потреба у кондиціонуванні, тому регіонально монтажники кондиціонерів завжди будуть затребувані.

26. Інженер з газопостачання

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/ec21ce88-ce14-49b6-be0a-cc53cf5a3a67>⁵³; Код ISCO-08: 2145 (Інженери-хіміки, зокрема в газовій промисловості).

Галузь: Енергетика (газова), житлово-комунальне господарство

Короткий опис: Цей інженер проектує і забезпечує функціонування систем газопостачання – від магістральних газопроводів до міських розподільчих мереж і внутрішніх газових мереж будівель. Через бойові дії багато газових мереж та станцій були пошкоджені, особливо у Харківській, Полтавській, Чернігівській, Донецькій та Луганській областях. Фахівці з газопостачання потрібні для відновлення газопроводів високого і середнього тиску, газорозподільних пунктів, підключення газу до відбудованих осель тощо.

Основні трудові функції: обстеження пошкоджених ділянок газопроводів, оцінка обсягу відновлення; розробка проектів заміни або ремонту газопроводу – вибір матеріалів (сталеві або поліетиленові труби), методів з'єднання; організація ремонтно-відновлювальних робіт – контроль зварювання труб, встановлення запірної арматури, виконання врізок; випробування відремонтованих ділянок тиском (опресування) і пошук витоків; введення в експлуатацію: повільне пускання газу, контроль герметичності на розподільних пунктах; проектування внутрішніх газових мереж у відбудованих будівлях, вибір газового обладнання (котли, плити) і забезпечення їх підключення; впровадження сучасних технологій захисту (електрохімічний захист газопроводів, дистанційний моніторинг тиску).

Компетентності: знання державних будівельних норм з газопостачання (ДБН В.2.5-20 та ін.), правил безпеки систем газопостачання; уміння виконувати гідравлічні розрахунки газових мереж (визначати діаметр труби для потрібного потоку газу); досвід роботи з поліетиленовими газопроводами (зварювання в стик, установка електрозварювальних муфт); готовність приймати відповідальні рішення у аварійних ситуаціях (наприклад, відключення цілого адміністративного району чи громади для усунення витоків); тісна співпраця з місцевими органами влади та службою ДСНС при відновленні газу.

Пріоритетні регіони: За період війни багато населених пунктів Харківщини, Запоріжжя, Донеччини, Луганщини, Херсонщини, Дніпропетровщини, Одещини та Миколаївщини залишилися без газу через пошкодження магістральних газогонів і розподільчих мереж, тобто їх відбудова є пріоритетом; Чернігівська та Сумська області потребують відновлення

⁵³ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Chemical engineer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/ec21ce88-ce14-49b6-be0a-cc53cf5a3a67>.

газопостачання в прикордонних громадах, ремонті газо-розподільних пунктів/підстанцій тощо.

27. Диспетчер енергосистеми

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C3131>⁵⁴; Код ISCO-08: 3131 (Оператори електростанцій та мереж).

Галузь: Енергетика (оперативне управління)

Короткий опис: Диспетчери енергосистем керують режимами роботи електроенергетичної системи в реальному часі. Вони відстежують навантаження в мережі, регулюють генерацію, здійснюють перемикання в разі аварій. Після війни конфігурація енергосистеми зміниться (втрати потужностей, нові мережеві рішення), тому досвідчені та професійні диспетчери потрібні для забезпечення надійного електропостачання в умовах перебудованої системи. Слід зазначити, що ці працівники є вкрай дефіцитними та незамінними для країни, тому їхнє закріплення за цими посадами повинно бути пріоритетним та фінансово підкріпленим.

Основні трудові функції: моніторинг параметрів мережі (частота, напруга, перетоки потужності) через SCADA-систему диспетчерського пункту; оперативне введення в роботу або вивід з роботи генеруючих потужностей для балансування споживання; перемикання на підстанціях дистанційно або видача команд оперативному персоналу на місцях – для секціонування мережі при аваріях, перепідключення живлення споживачів; обмеження споживання (графіки аварійних відключень) при дефіциті генерації – відповідно до розпоряджень Укренерго; координація роботи ремонтних бригад, надання дозволів на проведення робіт з відключенням напруги; ведення оперативного журналу і складання диспетчерських заявок.

Компетентності: профільна освіта і спеціальна підготовка для заняття посади диспетчера (через наставництво та стажування); ґрунтовні знання схем енергосистеми, взаємодії між регіональними мережами; стресостійкість і здатність миттєво приймати рішення в умовах аварії; навички роботи з програмними комплексами диспетчеризації; комунікабельність (постійний зв'язок з інженерами станцій, підстанцій, черговими); знання англійської мови стане додатковим бонусом при працевлаштуванні, оскільки інтеграція з європейською мережею ENTSO-E потребує взаємодії із закордонними диспетчерами.

Пріоритетні регіони: НЕК "Укренерго" – головний диспетчерський центр (м. Київ) та регіональні диспетчерські служби (Захід, Центр, Південь, Схід) –

⁵⁴ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Power production plant operators. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C3131>.

саме туди потрібні кадри для заміщення виснажених за війну та ерез постійні блекаути диспетчерів, впровадження нових алгоритмів управління мережею; обленерго у центрах найбільш постраждалих областей (Харків, Донецьк, Луганськ, Запоріжжя, Херсон, Запоріжжя, Дніпро, Одеса) – оновлення місцевих диспетчерських пунктів, навчання нових фахівців для керування відбудованими електромережами.

28. Агроном

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/c40ef517-d4ab-4932-b184-9c2ea5b24fe2>⁵⁵; *Код ISCO-08:* 2132 (Агрономи та фахівці у галузі рослинництва).

Галузь: Аграрний сектор (рослинництво)

Короткий опис: Агроном – це професіонал із вирощування сільськогосподарських культур. Він планує посіви, догляд за рослинами, застосування добрив та засобів захисту, керує збором урожаю. Після звільнення значних територій на Півдні та Сході країни перед аграріями стоїть виклик: повернути родючість забрудненим війною полям, відновити виробництво продовольства з огляду й на глобальні кліматичні зміни. Кваліфіковані агрономи будуть в першу чергу потрібні для запровадження сучасних технологій землеробства, раціонального використання ресурсів та виведення нових сортів сільськогосподарських культур на фоні змін клімату і наслідків війни (забруднення ґрунтів вибухівкою, втрата меліорації).

Основні трудові функції: розробка сівозміни та плану польових робіт на рік (які культури, на яких площах, в які строки сіяти); контроль і участь у посівній кампанії – підготовка ґрунту, налаштування сівалок, норми висіву; рекомендації щодо внесення мінеральних добрив і засобів захисту рослин (гербіцидів, інсектицидів) на основі аналізу ґрунтів і прогнозу хвороб рослин та їх шкідників; моніторинг сходів, стану посівів, оперативне реагування (наприклад, якщо посуха – планування додаткового поливу, якщо шкідники – хімічне оброблення); організація збору врожаю – визначення строків, залучення техніки, контроль якості зерна чи плодів; ведення документації (агрономічний журнал, звіти про врожайність); впровадження нових сортів та технологій (іноземні гібриди та вітчизняні інноваційні сорти, системи точкового землеробства).

Компетентності: вища освіта в галузі агрономії; знання фізіології рослин, ґрунтознавства, агрохімії; володіння сучасними агротехнологіями – нульовий обробіток, GPS-навігація техніки, дрони для моніторингу полів; розуміння економіки агробізнесу (рентабельність культур, оптимізація витрат на засоби

⁵⁵ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Agronomist. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/c40ef517-d4ab-4932-b184-9c2ea5b24fe2>.

виробництва); навички управління бригадою працівників; здатність приймати рішення в умовах непередбачуваних погодних або ринкових змін.

Пріоритетні регіони: Херсонська, Дніпропетровська, Запорізька, Донецька, Луганська області – традиційні хліборобські регіони, що постраждали від замінування полів, засолення ґрунтів (зокрема через підрив Каховської ГЕС), потребують висококласних агрономів для реанімації земель і відновлення врожаїв; Чернігівська, Харківська та Сумська області – теж значні сільськогосподарські площі, які треба повернути в обробіток після очистки від вибухівки та воєнного "простоювання"; Полтавська, Черкаська, Вінницька, Хмельницька та Кіровоградська області – як тилові аграрні регіони, куди перемістилися деякі агропідприємства, будуть зосередженням прогресивних агротехнологій (наприклад, для експорту продукції), тобто там в першу чергу потрібні будуть агрономи-новатори.

29. Тракторист-машиніст сільгоспвиробництва

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/1b8c75a9-407b-4554-a7d6-df391672c6b1>⁵⁶; Код ISCO-08: 8341 (Машиністи сільськогосподарської та лісогосподарської техніки).

Галузь: Аграрний сектор (механізація)

Короткий опис: Тракторист керує сільськогосподарською технікою – тракторами, комбайнами, самохідними обприскувачами – виконуючи основні польові роботи. Під час війни парк сільськогосподарської техніки зазнав значних пошкоджень (частину вкрадено чи знищено), який втратив більш як 30 тисяч одиниць або майже 20,0% від довоєнного рівня, не всюди вистачало пального, але після закінчення війни та деокупації посіви мають швидко відновитися. Досвідчені трактористи будуть на вагу золота, адже вони забезпечують фактичне виконання агротехнічних операцій.

Основні трудові функції: обробіток ґрунту (оранка, культивування, боронування) на тракторі з відповідним навісним обладнанням; посів зернових, технічних культур сівалками з дотриманням норм висіву і глибини; внесення добрив розкидачами, обприскування полів засобами захисту рослин (з обприскувача або спеціального самохідного агрегата); косіння та збирання врожаю комбайном (для трактористів-комбайнерів) – налаштування жниварки, молотарки; транспортування врожаю на тракторах з причепами від поля до току; технічне обслуговування закріпленої техніки – регулярне змащення, дрібний ремонт, заміна витратних матеріалів, усунення несправностей у полі.

⁵⁶ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Land-based machinery operator. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/1b8c75a9-407b-4554-a7d6-df391672c6b1>.

Компетентності: практичний досвід керування різними сільгоспмашинами (колісними і гусеничними тракторами, зерновими комбайнами); знання будови двигунів, трансмісії техніки – уміння самостійно усунути типові поломки; вміння користуватися системами точного землеробства (GPS-навігація для тракторів, автопілот на комбайні); уважність та відповідальність (одна помилка при налаштуванні сівалки може знизити врожайність на полі); витривалість – посівна і жнива часто вимагають по 12-14 годин на добу роботи на полі.

Пріоритетні регіони: Всі аграрні регіони, особливо з великими посівними площами: Дніпропетровська, Кіровоградська, Одеська, Вінницька, Чернігівська області, де потрібно швидко компенсувати падіння виробництва; Херсонщина, Запоріжжя, Луганщина, Донеччина – після розмінування полів також буде багато роботи, тому треба буде залучати додаткових трактористів, можливо з інших регіонів країни; західні області (Львівська, Хмельницька області) – за час війни суттєво наростили посівні площі, попит на механізаторів там також суттєво зріс.

30. Механік сільськогосподарської техніки

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/f7145f87-5940-43f5-bc98-aa1a2b872b47>⁵⁷; Код ISCO-08: 7233 (Механіки і ремонтники сільськогосподарських та промислових машин).

Галузь: Аграрний сектор (ремонт і сервісне обслуговування)

Короткий опис: Цей механік спеціалізується на діагностиці та ремонті сільгосптехніки – тракторів, комбайнів, ґрунтообробних агрегатів, двигунів та гідравліки. Післявоєнний агросектор потребуватиме масштабного відновлення технічного парку: деяка техніка була пошкоджена або не обслуговувалася через бойові дії, також очікується надходження нової імпоротної техніки за підтримки партнерів. Кваліфіковані механіки забезпечать справність машин, а отже й своєчасність польових робіт.

Основні трудові функції: діагностування причини несправності трактора чи комбайна – огляд, тестування на ходу, підключення електронного сканера (для сучасних моделей John Deere, Case тощо); ремонт двигуна – заміна поршнів, кілець, ремонт паливної апаратури; ремонт трансмісії – розбирання коробки перемикачів передач, заміна зчеплення, редукторів; відновлення гідросистем – ремонт гідроциліндрів, насосів, усунення витоків масла; зварювальні роботи – наплавлення зношених деталей плугів, рами культиваторів; наладка та калібрування електронних систем техніки (при

⁵⁷ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Agricultural machinery technician. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/f7145f87-5940-43f5-bc98-aa1a2b872b47>.

необхідності – під керівництвом інженера); проведення планового технічного обслуговування – заміна мастил, фільтрів, регулювання зазорів.

Компетентності: добре розуміння будови різних марок сільгосптехніки, читання технічних керівництв з експлуатації; навички роботи з діагностичним обладнанням (комп'ютерні сканери) і традиційним інструментом (гайкові ключі, вимірювальні прилади); досвід зварювальних та токарних робіт для виготовлення чи відновлення деталей; знання основ електроніки (в сучасній техніці багато датчиків і контролерів); мобільність – бути готовим виїхати в поле для ремонту на місці у будь-який час доби; уважність до техніки безпеки (піднята техніка на домкратах, працюючі двигуни тощо).

Пріоритетні регіони: Полтавська, Кіровоградська, Дніпропетровська області – великий парк техніки, яка працювала безперервно для продовольчої безпеки країни та потребує сервісу; Харківська, Херсонська, Запорізька області – частина техніки була кинута на полях через бойові дії, що потребує робіт з відновлення, також надійде до цих регіонів нова техніка по партнерській допомозі, тому механіки вкрай будуть потрібні для її освоєння; західні регіони країни, де створюються сервісні хаби для обслуговування імпортової техніки, також будуть постійно потребувати профільних механіків.

31. Ветеринарний лікар

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2250>⁵⁸; Код ISCO-08: 2250 (Ветеринарні лікарі).

Галузь: Аграрний сектор (тваринництво), охорона здоров'я тварин.

Короткий опис: Ветеринари опікуються здоров'ям сільськогосподарських і домашніх тварин. На фермах вони здійснюють профілактику та лікування хвороб худоби, контроль безпечності продуктів тваринництва. Під час війни багато тваринницьких комплексів постраждали, поголів'я зменшилося, виникли ризики захворювань через стресові фактори. Кваліфіковані ветеринари допоможуть відновити поголів'я, підвищити продуктивність ферм, що важливо для продовольчої безпеки. Також вони залучені та будуть залучені до контролю епізоотичної ситуації на прифронтових та деокупованих територіях.

Основні трудові функції: регулярний огляд тварин (велика рогата худоба, свині, птиця) для виявлення ознак захворювань; проведення вакцинацій згідно з планом (проти сибірки, ящуру, грипу птиці тощо); лікування хворих тварин – призначення і введення ліків, проведення хірургічних операцій за

⁵⁸ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Veterinarians. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2250>.

потреби (наприклад, кесарів розтин у корів); контроль раціону годування та умов утримання з точки зору ветеринарії (вентиляція, санітарія); ведення ветеринарної документації (журнали щеплень, ветеринарні свідоцтва на реалізацію продукції тощо); нагляд за забоєм і переробкою сировини (ветсанекспертиза м'яса, молока на предмет відсутності патологій); консультація фермерів щодо профілактики захворювань, карантинних заходів, утилізації загиблих тварин.

Компетентності: вища освіта зі спеціальності “Ветеринарна медицина”; знання анатомії, фізіології та хвороб основних видів с/г тварин; практичні навички діагностики (клінічний огляд, використання ультразвукової діагностики, лабораторних аналізів), лікування (зокрема хірургія); знання нормативних вимог до ветеринарної безпеки (інструкцій щодо карантинів, вакцинаційних планів); повага до тварин і стресостійкість; уміння працювати автономно та на виїздах (часто ферми розташовані віддалено).

Пріоритетні регіони: Подільський та Центральний райони країни, де сконцентровано тваринництво (свинарство, птахівництво), потребуватимуть ветеринарів для нарощування виробництва, щоб компенсувати втрати; Луганська, Донецька (після деокупації) – необхідно буде відновлювати ферми, завозити нове поголів'я, контролювати його здоров'я; Херсонська, Запорізька області – регіони ризику з точки зору епізоотій через можливі міграції диких тварин та порушення ветеринарного контролю під час окупації, потребують посиленої присутності ветеринарних лікарів. Крім того, робота ветеринарів вкрай необхідна по всій країні, куди волонтерами та військовими було евакуйовано десятки тисяч домашніх та екзотичних тварин (зоопарки, звіринці, звіроферми тощо), які потребують постійного догляду та нагляду.

32. Зоотехнік

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C3142>⁵⁹; Код ISCO-08: 3142 (Техніки у сільському господарстві)

Галузь: Аграрний сектор (тваринництво)

Короткий опис: Зоотехнік – це фахівець з технологій годівлі та утримання сільськогосподарських тварин, який забезпечує високу продуктивність стада. Він планує раціони, підбирає породи, веде племінну роботу. У період відновлення тваринництва після втрат поголів'я (через окупацію, бойові дії) роль зоотехніків у тваринництві ключова: треба швидко відновити

⁵⁹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Agricultural technicians. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C3142>.

продуктивність ферм – підвищити надої молока, привіси м'яса, виробництво яєць, покращити генетичні характеристики стада.

Основні трудові функції: розроблення збалансованих раціонів годівлі для різних груп тварин (дійні корови, молодняк, свиноматки тощо) з урахуванням наявних кормів; організація режиму годівлі та напування, контролю споживання корму; впровадження заходів підвищення продуктивності – наприклад, добавка преміксів, амінокислот, оптимізація мікроклімату в тваринницьких приміщеннях; ведення племінної роботи – підбір пар для спарювання або замовлення сім'я для штучного осіменіння, ведення племінних карт; аналіз продуктивності – підрахунок середньодобових приростів, молочної продуктивності, коефіцієнтів відтворення; ветеринарно-профілактичні заходи спільно з ветеринаром (щеплення, санація корівників, дегельмінтизація); навчання та інструктаж персоналу ферм (операторів машинного доїння, свинарів) щодо правильних технологічних прийомів.

Компетентності: знання зоотехнії (анатомія і фізіологія с/г тварин, зоогігієна, годівля та кормове виробництво); володіння методами селекції, основами генетики (особливо у племінній роботі); розуміння економіки тваринництва (ефективність кормів, собівартість продукції); навички роботи з програмним забезпеченням для управління стадом; уважність до деталей і повага до тварин; комунікабельність – уміння знайти спільну мову з персоналом, пояснити важливість дотримання технології.

Пріоритетні регіони: Тваринницькі кластери України – Полтавщина, Чернігівщина, Київщина, Вінниччина – саме тут зосереджено більшість молочних ферм і свинокомплексів, які вимагають високого рівня зоотехнічного супроводу для збільшення виробництва; інші території після їх звільнення – необхідно буде відновлювати поголів'я великої рогатої худоби і свиней у тамтешніх господарствах, де зоотехніки допоможуть правильно закласти основу стад; Львівська, Закарпатська та інші західні області країни – релокація деяких ферм із зони бойових дій на захід створила попит на фахівців зоотехнічного профілю в цих регіонах.

33. Інженер з меліорації/гідротехнік/еколог

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2143>⁶⁰; Код ISCO-08: 2143 (Інженери доквілля, зокрема з меліорації).

Галузь: Аграрний сектор, водне господарство.

⁶⁰ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Environmental engineers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2143>.

Короткий опис: Цей інженер займається проектуванням, будівництвом та експлуатацією систем зрошення, осушення, захисту ґрунтів від ерозії. Підрив Каховської ГЕС, пошкодження інших гідроелектростанцій, водойм та водосховищ спричинив втрату зрошення на Півночі, Сході та особливо Півдні України – сотні тисяч гектарів лишилися без води (з понад 500 тис. га зрошуваних земель до війни на сьогодні залишилося лише близько 15 тис. га). Інженери-меліоратори зараз критично потрібні для реконструкції та переорієнтації зрошувальних систем (буріння свердловин, будівництво насосних станцій) та для відновлення продуктивності висушених земель. Також на деокупованих полях можливе засолення і заболочення – меліоратори мають першочергово розв’язувати й ці проблеми.

Основні трудові функції: обстеження меліоративного стану земель – рівень ґрунтових вод, ступінь засолення, вологість ґрунту; проектування зрошувальної мережі – трасування каналів, трубопроводів, визначення параметрів насосних станцій, дощувальних машин (наприклад, «Фрегатів»); організація будівництва чи ремонту зрошувальних каналів, дамб, ставків – накопичувачів; впровадження крапельного зрошення на полях – розрахунок необхідної кількості води на га площі для певних культур, схеми прокладання крапельних стрічок; заходи з осушення перезволожених земель – прокладання дренажних труб, каналів, лотків; моніторинг роботи насосних станцій, каналів, регулювання режимів подачі води залежно від фаз росту культур; координація з агрономами щодо графіка поливів.

Компетентності: знання гідрології, ґрунтознавства, агрономії; уміння виконувати гідравлічні розрахунки (пропускна здатність каналів, труб, добір насосів за напором і витратою); навички роботи з геодезичними інструментами (нівелір – для проектування ухилів каналів); досвід експлуатації насосних станцій, розуміння електричної частини роботи насосів; екологічна грамотність – щоб меліоративні заходи не шкодили довкіллю (уникнення заболочування або надмірного засолення ґрунтів); управлінські здібності – доводиться керувати меліоративною службою чи бригадами.

Пріоритетні регіони: Південь України – Херсонська, Запорізька, Миколаївська, Одеська області: саме тут були зосереджені системи зрошення, які треба відновлювати та переорієнтовувати на нові джерела води. Зокрема, на Херсонщині необхідна реалізація проєктів автономних зрошувальних систем замість води з Каховського водосховища. Донеччина, Луганщина та західна частина Дніпропетровщини – необхідне осушення затоплених шахт та ліквідація наслідків від цього на поверхні (підтоплення, засолення, викиди хімічних речовин та важких металів тощо), відновлення зрошення в степових районах після їх розмінування. Полісся (Волинь,

Рівненщина, Житомирщина, частково Чернігівщина) – тут актуальне протилежне завдання: осушення заболочених земель та захист від паводків, що також потребує діяльності меліораторів.

34. Фахівець з відновлення ґрунтів/ґрунтознавець

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2132>⁶¹; *Код ISCO-08:* 2132 (Консультанти з питань сільського господарства, лісового господарства та рибальства).

Галузь: Аграрний сектор, екологія.

Короткий опис: Цей професіонал аналізує стан ґрунтів та розробляє заходи для відновлення їх родючості і екологічного здоров'я. Війна призвела до суттєвої деградації ґрунтів (вирви від вибухів, забруднення важкими металами, паливом, токсинами боєприпасів). Ґрунтознавці будуть задіяні у рекультивації сільськогосподарських земель (нейтралізації забруднень, відновленні родючого шару на зораному вибухами полі, боротьбі з ерозією на занедбаних під час війни угіддях).

Основні трудові функції: відбір зразків ґрунту на полях, у місцях боїв та проведення лабораторного аналізу (вміст гумусу, рН, наявність важких металів, нафтопродуктів, залишків вибухівки); оцінка ступеня деградації ґрунту (втрачений шар гумусу через ерозію чи вибух, ступінь ущільнення від ґрунтоутрабування військовою технікою); розроблення плану рекультивації: внесення органічних добрив, гіпсування солонців, фітоочищення (посів рослин-гіперакумуляторів для поглинання токсинів); супровід виконання робіт (контроль за розкиданням рекультиваційних матеріалів, спостереження за станом забур'яненості, ступенем відновлення структури ґрунту); впровадження контурно-меліоративної організації території (лісосмуги, терасування, сівозміни) для запобігання подальшої деградації; консультування агрономів, громад щодо найкращого використання відновлених земель.

Компетентності: глибокі знання ґрунтознавства, хімії, мікробіології ґрунтів; володіння методами аналізу ґрунту (лабораторними, експрес-приладами в полі); розуміння екотоксикології (як конкретні забруднювачі впливають на рослини і здоров'я людини); творчий підхід у підборі способів ремедіації (наприклад, застосування біопрепаратів для розкладання нафтопродуктів); наполегливість, бо відновлення ґрунту – це процес не швидкий і потребує контролю протягом років; уміння співпрацювати з

⁶¹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Farming, forestry and fisheries advisers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2132>.

місцевими громадами та фермерами (часто-густо потрібні спільні зусилля для реалізації масштабних проєктів/заходів).

Пріоритетні регіони: Усі регіони країни, де значні площі орних земель (близько 20,0% від їх загалу по країні) зазнали прямих пошкоджень (вирви, забруднення, вигорання, ущільнення тощо), що спершу потребуватиме їх очищення від металу і вибухівки, а вже потім відновлення родючості; Донецька, Луганська, Херсонська, Запорізька, Харківська, Дніпропетровська області – після деокупації тимчасово захоплених ворогом територій буде потреба в реабілітації ґрунтів степової зони (окрім воєнних чинників, там наявна суттєва проблема засолення через порушення зрошення, що теж треба вирішувати); зона затоплення Каховського водосховища (Дніпропетровська, Запорізька обл.) – після підриву ГЕС ґрунти частково засолені і замулені, тому профільні фахівці знадобляться для їх рекультивації.

35. Зварювальник

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/7aedaa07-3884-4c5b-88f9-80997b2aa54b>⁶²; Код ISCO-08: 7212 (Зварювальники та різальники металу).

Галузь: Будівництво, промисловість, житлово-комунальне господарство, ремонтна сфера.

Короткий опис: Зварювальники виконують з'єднання металевих деталей шляхом зварювання (електродугового, газового, напівавтоматичного тощо) та різання металу. Ця робітнича професія універсальна і надзвичайно потрібна у різних галузях економіки: від зведення металоконструкцій будівель і мостів до ремонту техніки та виготовлення трубопроводів. У відбудові України практично на кожному об'єкті відновлення будуть потрібні зварювальники: вони варять арматуру і балки при будівництві, відновлюють пошкоджену техніку, ремонтують котельні та мережі тощо.

Основні трудові функції: підготовка деталей до зварювання – різання металу газорізом або плазморізом, зачистка крайок; виконання зварних швів ручним електродом або напівавтоматом (MIG/MAG) – на конструкціях, трубах, корпусах; контроль якості швів – візуальний, за потреби ультразвуковим дефектоскопом; термічне різання металевих елементів – демонтаж пошкоджених конструкцій, прорізання отворів; наплавлення металу на зношені деталі (ремонтна наплавка); дотримання техніки безпеки – використання щитка, провітрювання, заземлення обладнання; можлива

⁶² European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Welder. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/7aedaa07-3884-4c5b-88f9-80997b2aa54b>.

спеціалізація: ручне дугове зварювання, аргонно-дугове (для кольорових металів) та контактне точкове (для тонколистового металу) зварювання.

Компетентності: практична майстерність у різних способах зварювання (від ручного електроду до сучасного напівавтомата) та різання; знання властивостей металів і зварювальних матеріалів (електродів, дроту, флюсів); уміння читати креслення з позначенням зварних швів; уважність до техніки безпеки (ризик ураження електричним струмом, опіків, ураження очей дугою); витривалість і акуратність – доводиться працювати в різних положеннях тіла (лежачи, на висоті), важливо при цьому дати якісний шов без пор.

Пріоритетні регіони: Універсальний попит у всіх регіонах. Найбільше – на будовах Сходу і Півдня (Донбас, Харківщина, Херсонщина тощо): монтаж металоконструкцій каркасів будівель, каркасних мостів, опор ЛЕП; промислові центри (міста Кривий Ріг, Запоріжжя, Дніпро та інші) – ремонт виробничого обладнання, резервуарів, трубопроводів; житлово-комунальна сфера поселень – ремонт тепломереж, котелень.

36. Слюсар (слюсар-ремонтник, слюсар-складальник)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/269c47e7-9017-4aa6-bce8-49e89a696a64>⁶³; Код ISCO-08: 7233 (Механіки та ремонтники машин, широкого профілю).

Галузь: Промисловість, ремонт обладнання, машинобудування.

Короткий опис: Слюсар – це універсальний робітник, що виконує слюсарну обробку металевих деталей (пиляння, свердління, нарізання різьби), складання і розбирання механізмів, дрібний ремонт вузлів тощо. Такі працівники потрібні майже на кожному підприємстві, у кожній ремонтній бригаді. Під час відновлення економіки слюсарі будуть залучені до ремонту інфраструктури і техніки: відновлення водопроводів і насосів, ремонт виробничого обладнання, складання тимчасових металоконструкцій тощо.

Основні трудові функції: розмітка заготовок і їх розрізання ножівкою або механічною пилкою; обпилювання кромки напилком для точної підгонки; свердління отворів дрилем, нарізання різьби мітчиками та плашками; складання конструкцій і механізмів за кресленнями (затягування болтових з'єднань, встановлення штифтів, підшипників); дрібний ремонт – заміна прокладок, підшипників, зачистка корозії і фарбування деталей; обслуговування слюсарного інструменту (гостріння різців, виправлення

⁶³ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Industrial machinery mechanic. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/269c47e7-9017-4aa6-bce8-49e89a696a64>.

молотків); співпраця зі зварниками – підготовка деталей під зварювання та зачистка швів після.

Компетентності: уміння читати прості креслення та складальні схеми; знання систем допусків і посадок (для підгонки деталей при складанні); ручна вправність у користуванні інструментами (від точного роботи напилком до силового використання гайкових ключів); базові навички зварювання або різання можуть бути перевагою; акуратність, адже часто слюсар готує деталі, які будуть збиратися в складні механізми – неточність може призвести до поломки; культура безпеки (окуляри при свердлінні, рукавиці при роботі з гострими крайками).

Пріоритетні регіони: Будівельно-ремонтні майданчики по всій країні – на кожному об'єкті знайдеться робота для слюсаря. Особливо багато слюсарів потрібно у машинобудуванні та ремонті транспорту (Львівський бронетанковий завод, Авдіївський коксохімічний комбінат після відновлення, депо “Укрзалізниці” тощо, тобто скрізь де ремонтують механізми працюють слюсарі). Житлово-комунальне господарство поселень постійно потребує діяльності ремонтних бригад водоканалу, тепломереж тощо, які комплектуються слюсарями аварійних служб. Тому попит на цю професію розподіляється рівномірно по регіонах країни, із суттєвим його зростанням у великих промислових містах.

37. Токарі та інші оператори верстатів для оброблення металу

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7223>⁶⁴; *Код ISCO-08:* 7223 (Оператори верстатів для обробки металу).

Галузь: Промисловість (металообробка), ремонт.

Короткий опис: Токар обробляє металеві заготовки на токарному верстаті, надаючи їм необхідної форми – виготовляє вали, осі, втулки, фланці та інші деталі обертання. У післявоєнній відбудові токарі знадобляться як у виробництві (для виготовлення деталей машин, трубних з'єднань тощо), так і у ремонтних роботах (відновлення зношених валів, проточування посадкових місць). Токарна обробка – це базова технологія, тож попит на токарів зростатиме зі зростанням активності промисловості та виробництва в цілому.

Основні трудові функції: закріплення заготовки в патроні токарного верстата; вибір різців потрібного профілю та їх налаштування; точіння циліндричних, конічних, фасонних поверхонь за кресленням – зняття стружки послідовно, досягнення заданих розмірів і шорсткості; свердління і розточування отворів в заготовках на верстаті; нарізання різьби (різцем або мітчиком – залежно від

⁶⁴ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Metal working machine tool setters and operators. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7223>.

ситуації); контроль розмірів штангенінструментом, мікрометром; виконання серійної роботи або одиничних деталей, залежно від замовлення; технічне обслуговування верстата – змащення напрямних, заміна ременів, правка центру тощо.

Компетентності: уміння читати креслення деталей і технологічні карти; знання властивостей матеріалів (сталь, чавун, бронза) та режимів різання для них (швидкість, подача, глибина); ручна спритність та окомір – досвідчений токарь часто "відчуває" різець і за стружкою оцінює процес; точність і уважність – від цього залежить, чи впишеться деталь в допуск; знання основ програмування станків з ЧПК – буде плюсом, оскільки сучасне виробництво переходить на CNC-технології; дотримання безпеки – верстат є травмонебезпечним (використання захисних кожухів, правильна оснастка).

Пріоритетні регіони: Промислові центри: міста Дніпро, Запоріжжя, Харків, Маріуполь та Краматорськ (у перспективі) – відновлення і розвиток машинобудування, виробництва обладнання вимагатиме багато токарів; ремонтні заводи (залізничні депо, авторемзаводи, в сфері ВПК) – по всій країні, особливо в логістичних вузлах (міста Київ, Львів, Одеса), де існує висока потреба виготовляти запчастини; менші міста – навіть у районних центрах є майстерні, що виготовляють і ремонтують вузли для місцевих потреб (насоси, редуктори) – всюди потрібен хоча б один токарь.

38. Інженер-механік (машинобудування)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/579254cf-6d69-4889-9000-9c79dc568644>⁶⁵; *Код ISCO-08:* 2144 (Інженери-механіки).

Галузь: Промисловість, машинобудування, виробництво обладнання.

Короткий опис: Інженер-механік займається проектуванням та вдосконаленням машин і механізмів, організацією їх виробництва і експлуатації. У післявоєнній економіці очікується розвиток вітчизняного машинобудування – і оборонного, і сільськогосподарського, і транспортного – щоб замінити втрачені потужності і імпорту. Інженери-механіки будуть розробляти і впроваджувати нові зразки техніки: дрони, військові машини, обладнання для будівництва, верстати. Також вони потрібні для відновлення та модернізації існуючих виробництв та підприємств.

Основні трудові функції: створення 3D-моделей деталей та вузлів машин за допомогою САД-систем (SolidWorks, Компас або ін.); розрахунки на міцність, жорсткість, довговічність механізмів (аналітично або із застосуванням САЕ-аналізу, методу скінченних елементів); оформлення

⁶⁵ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Mechanical engineer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/579254cf-6d69-4889-9000-9c79dc568644>.

комплекту креслень і технічної документації на виріб; супровід виготовлення дослідного зразка – взаємодія з цехами, коригування конструкції при необхідності; проведення стендових та польових випробувань машини, аналіз результатів, внесення змін; написання інструкцій з експлуатації та обслуговування; участь у монтажі та запуску обладнання на місці експлуатації (якщо це велика установка).

Компетентності: глибокі знання прикладної механіки, опору матеріалів, теорії машин і механізмів; володіння сучасним САПР-ПЗ (для креслення і моделювання); навички керування проєктами (часто інженер-механік координує роботу суміжних фахівців – електронників, гідравліків при створенні комплексного виробу); технічна творчість – здатність пропонувати нестандартні інженерні рішення, оптимізувати конструкції для спрощення виробництва; знання стандартів (ЄСКД, ISO) і технологічних процесів (штампування, лиття, зварювання) для проєктування деталей з урахуванням їх виготовлення.

Пріоритетні регіони: міста Київ, Харків, Дніпро, Запоріжжя – найбільші центри машинобудування (турбіни, танки, автомобілі, сільгосптехніка), які зазнали втрат кадрів під час війни та потребуватимуть інженерів для відновлення проєктно-конструкторських бюро; міста Львів, Івано-Франківськ та Хмельницький – зростаючі інжинірингові хаби, де відкриваються R&D-центри з розробки нової техніки (у тому числі для оборони і відбудови); Оборонні кластери – міста Житомир, Краматорськ (після декупації) та інші – відбудова і модернізація заводів Укроборонпрому вимагатиме талановитих машинобудівних інженерів.

39. Інженер з автоматизації (мехатронік)

Код ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2152>⁶⁶; *Код ISCO-08:* 2152 (Інженери-електроніки, включаючи автоматизацію).

Галузь: Промисловість, автоматизація виробництва, ІКТ.

Короткий опис: Інженер з автоматизації впроваджує системи керування обладнанням, виробничими лініями та процесами, щоб зменшити ручну працю і підвищити точність. Після війни модернізація виробництва і впровадження сучасних технологій стане стратегічною метою для країни, тобто автоматизація буде ключовою. Такі професіонали створюватимуть “розумні” фірми з програмованими логічними контролерами (PLC), роботизованими комплексами, датчиками IoT, системами SCADA тощо.

⁶⁶ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Electronics engineers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2152>.

Основні трудові функції: аналіз виробничого процесу і виявлення ділянок, що доцільно автоматизувати; розробка проекту автоматизації: вибір контролерів, датчиків, приводів, виконавчих механізмів; написання програм для PLC, HMI (інтерфейсу оператора) під конкретну задачу; монтаж і налагодження системи на місці – прокладання сигнальних кабелів від датчиків до шафи керування, підключення приводів, встановлення промислових роботів; тестування у автоматичному режимі, введення до штатної експлуатації; навчання персоналу користуванню новою автоматизованою системою, створення керівництв; технічна підтримка – відслідковування логів, внесення оновлень до ПЗ контролерів у разі змін процесу.

Компетентності: знання промислової електроніки, теорії автоматичного керування; володіння мовами програмування PLC (IEC 61131-3 – LD, FBD, STL, або високорівнева типу SCL); розуміння протоколів промислового зв'язку (Modbus, Profibus, Ethernet/IP тощо); навички роботи з електричними схемами і кресленнями шаф керування; креативність у вирішенні виробничих завдань – іноді доводиться винаходити нестандартні алгоритми; постійне навчання – технології автоматизації швидко оновлюються (IoT, великі дані, машинне навчання на виробництві).

Пріоритетні регіони: Сучасні підприємства по всій країні: нові та реконструйовані заводи (наприклад, Львівщина, Тернопільщина – інвестпроекти з будівництва заводів автокомпонентів, де потрібно автоматизувати лінії), Київщина, Дніпропетровщина – оновлення інфраструктури "Укртрансгаз", "Укргідроенерго" (насосні станції, ГЕС) також вимагає автоматизованих систем; деокуповані території (Харківщина, Луганщина, Запоріжжя, Херсонщина, Донеччина) – відбудовуючи там підприємства, одразу впроваджуватимуть сучасні автоматичні системи (щоб бути конкурентними), що формуватиме високий попит на інженерів-автоматників.

40. Водій вантажівки

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C8332>⁶⁷; Код ISCO-08: 8332 (Водії важких вантажних автомобілів).

Галузь: Транспорт та логістика.

Короткий опис: Водії вантажних автомобілів виконують перевезення будматеріалів, обладнання, гуманітарних вантажів тощо. Велика відбудова означає величезні обсяги логістики: потрібно буде доставляти цемент, цеглу, метал, деревину на будівельні майданчики, переміщувати будівельну техніку

⁶⁷ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Heavy truck and lorry drivers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C8332>.

між об'єктами, вивозити будівельне сміття та багато іншого. Професія далеkobійника/водія вантажівки матиме стабільно високий попит – фактично жоден проєкт відновлення не обходиться без транспортного забезпечення/супроводження.

Основні трудові функції: прийом вантажу – перевірка документів, завантаження/розміщення на платформі/кузові, закріплення вантажу (стропами, ременями); планування маршруту з урахуванням масогабаритних обмежень доріг і мостів, погодних умов; керування вантажівкою на короткі та далекі відстані, дотримання правил дорожнього руху; контроль технічного стану машини – перевірка гальм, шин, рівня мастила перед рейсом; дрібний ремонт у дорозі при необхідності (заміна колеса, ремонт електрики); здавання вантажу отримувачу – розвантаження (іноді маніпулятором, якщо є), оформлення документів; дотримання режимів праці та відпочинку (особливо на міжнародних рейсах – тахограф).

Компетентності: наявність водійського посвідчення категорії С (жива маса >7,5 т) або С+Е (автопоїзд із причепом); навички економного та безпечного керування великовантажним транспортним засобом; знання будови вантажівки – вміння самостійно усунути нескладні несправності; відповідальність і пунктуальність – дотримання графіків доставки є критично важливим для певних матеріалів; фізична витривалість і стресостійкість (довгі години за кермом, інколи – під обстрілами чи на поганих дорогах в зоні відновлення).

Пріоритетні регіони: Усі регіони, де йде відбудова, особливо зі Сходу і Півдня на Захід і Центр – тобто маршрути постачання матеріалів: Рівненщина, Волинь (виготовлення лісоматеріалів) – возять на схід; Донбас, Харківщина (гуманітарні та будматеріали) – возять із центру; Київщина, Дніпропетровщина – логістичні хаби, де зосереджуються перевезення; міжнародні водії – для завезення імпортного обладнання і матеріалів (з Польщі, Румунії) – це Львівська та Закарпатська області.

41. Менеджер з логістики

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/823db06f-25e1-4658-b063-d6ef956b41f5>⁶⁸; Код ISCO-08: 1324 (Керівники з постачання, транспорту та дистрибуції).

Галузь: Логістика, управління ланцюгами постачання.

Короткий опис: Логістичний менеджер планує і координує переміщення ресурсів – вантажів, матеріалів, техніки – від постачальників до місць

⁶⁸ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Logistics and distribution. Manager. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/823db06f-25e1-4658-b063-d6ef956b41f5>.

споживання. У повоєнній відбудові вкрай важливо ефективно управляти масовими потоками будівельних вантажів, гуманітарної допомоги, обладнання. Логістичні менеджери забезпечуватимуть наявність потрібних матеріалів у потрібний час на будівельних майданчиках та підприємствах, оптимізуючи витрати і час доставки.

Основні трудові функції: розроблення логістичних схем доставки – вибір виду транспорту (залізниця, авто, море) та маршрутів для кожного виду вантажу; укладення договорів з перевізниками або організація власного транспортного парку (за потреби); складання графіків відвантаження, контролю за дотриманням строків; управління складськими запасами матеріалів – визначення оптимальних рівнів запасів на складах, щоб не було ні дефіциту, ні надлишку; впровадження ІКТ-систем відстеження (трекінгу) вантажів, обліку запасів; координація роботи підрозділів – постачання, виробництва, будівництва – щоб логістика відповідала реальним потребам (наприклад, своєчасне підвезення бетонних блоків перед монтажем мосту); аналіз та мінімізація логістичних витрат (через укрупнення партій, оптимізацію маршрутів, консолідацію вантажів).

Компетентності: розуміння ринку транспортних послуг, тарифів, митних процедур (для міжнародних вантажів); навички роботи з логістичним програмним забезпеченням (WMS – системи управління складами, TMS – системи управління перевезеннями); аналітичні здібності – побудова оптимальних маршрутів, розрахунок витрат; стресостійкість – логістика часто працює в режимі “пожеж”, потрібно вміти швидко реагувати на форс-мажори (поломки, затримки на кордоні); комунікабельність – постійні контакти з великою кількістю людей (водії, митники, постачальники, підрядники).

Пріоритетні регіони: Київський транспортний вузол – центр координації багатьох потоків, тут базуються офіси логістичних компаній; прикордонні області (Львівська, Волинська, Одеська) – організація гуманітарних та імпорتنих поставок матеріалів, де потрібні логісти для взаємодії з ЄС; східні та південні обласні центри – Дніпро, Харків, Запоріжжя – великі розподільчі центри для будматеріалів, що йдуть на Донбас і Херсонщину, також потребують логістичних менеджерів. Загалом професія матиме попит повсюдно, бо відновлюватимуться економічні зв’язки по всій країні.

42. Автомеханік

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7231>⁶⁹; Код ISCO-08: 7231 (Механіки та ремонтники автомобілів).

⁶⁹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Motor vehicle mechanics and repairers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7231>.

Галузь: Транспорт, обслуговування техніки.

Короткий опис: Автомеханік здійснює технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів – від легкових авто до вантажівок і спецтехніки. У процесі відбудови парку техніки (будівельної, вантажної, особистого транспорту людей) будуть експлуатуватися вкрай інтенсивно, часто-густо в складних воєнних/повоєнних та кліматичних умовах, тому кваліфіковані автомеханіки дуже потрібні для підтримання машин у робочому стані.

Основні трудові функції: діагностика несправностей транспортного засобу – зчитування помилок комп'ютером, тест-драйв, візуальний огляд вузлів; заміна витратних матеріалів (масла, фільтрів, свічок, гальмівних колодок) на планових технічних оглядах, ремонт ходової частини – заміна амортизаторів, пружин, кульових опор, підшипників ступиць; ремонт двигунів внутрішнього згоряння – заміна прокладок головки блоку циліндрів, поршневих кілець, ремонт паливної апаратури; ремонт трансмісії – щеплення, карданні вали, міст; обслуговування електрообладнання – генератор, стартер, акумулятор; регулювання вузлів (розвал-сходження коліс, натяг ременів); випуск машини на лінію після перевірки на контрольному пункті.

Компетентності: знання будови автомобіля, принципів роботи основних систем (двигун, коробка перемикачів передач, підвіска, гальма); володіння інструментом та обладнанням станції технічного обслуговування (підйомники, пневмогайковерти, сканери) – безпечно і вміле використання; уміння читати технічну документацію, електричні схеми; уважність – ні про яку “зайву” гайку після зборки не може йти мова; швидкість роботи, адже простій техніки дорого коштує власнику транспортного засобу (особливо якщо це будівельна або логістична машина).

Пріоритетні регіони: Скрізь, де інтенсивно використовується транспорт: найбільше в зонах відбудови – Донецька, Луганська (після звільнення), Харківська, Херсонська області – багато спецтехніки, вантажівок, потреба в механіках “на колесах” (польові ремонтні бригади); транспортні вузли – міста Київ, Харків, Львів, Одеса, Дніпро – концентрація перевізників, логістичних компаній, будівельних компаній зі своїм автопарком, що регулярно ремонтується; сільські громади – збільшення кількості власного транспорту населення і агротехніки потребує автомайстерень на місцях, тож автомеханіки будуть затребувані навіть у маленьких містечках.

43. Механік з ремонту військової техніки

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7231>⁷⁰; Код ISCO-08: 7231 (Механіки та ремонтники автомобілів).

Галузь: Оборона промисловість, транспортна логістика.

Короткий опис: Цей працівник здійснює технічне обслуговування і ремонт військових транспортних засобів – вантажівок, бронетранспортерів, спеціальної інженерної техніки. Після війни парк військової техніки потребуватиме відновлення та модернізації; окрім того, частина механіків займатиметься конверсією деяких армійських машин у цивільні (наприклад, вантажівки, що використовувались військовими, можуть перейти до відбудовних потреб). Кваліфіковані механіки будуть потрібні і в армійських ремонтних частинах, і на цивільних підприємствах, що допомагають ремонтувати техніку. Поряд з цим, великим попитом буде користуватися ця професія серед підприємств ВПК для виробництва нового озброєння для ЗСУ та армій країн-партнерів.

Основні трудові функції: діагностика технічного стану двигунів, трансмісії, ходової частини військових машин (зокрема з використанням діагностичних приладів); заміна несправних вузлів і агрегатів – двигунів, коробок передач, мостів – демонтаж і монтаж; ремонт систем охолодження, паливної апаратури, електрообладнання транспортера чи бронемашини; виконання зварювальних та слюсарних робіт по відновленню бронекорпусу, рами; післяремонтні випробування техніки на ходу, усунення дрібних несправностей; планове техобслуговування за регламентом (заміна мастил, фільтрів, регулювання механізмів).

Компетентності: знання будови вантажних автомобілів та гусеничної техніки (БТР, БМП тощо), робочий досвід автослюсаря/авторемонтника; уміння читати технічні характеристики та схеми на військову техніку; володіння інструментом – гайкові ключі, домкрати, зварювальний апарат, діагностичні сканери; навички роботи з великими та/чи масами інструментами/обладнанням (використання лебідок, підіймачів); розуміння стандартів ремонту військової техніки(вимоги до бронетехніки, безпека при роботі з вибухонебезпечними системами, наприклад, катапультними сидіннями); дисциплінованість, допуск до роботи з військовою технікою.

Пріоритетні регіони: Центри дислокації підприємств з виробництва та ремонту техніки – Житомирська, Київська, Полтавська, Дніпропетровська, Кіровоградська та Харківська області, де розташовані основні виробництва ВПК та ремонтні бази ЗСУ; зони, де інтенсивно експлуатувалися військові

⁷⁰ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Motor vehicle mechanics and repairers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C7231>.

машини (Північ, Донбас, Південь), потребуватимуть створення нових ремонтних майстерень/центрів обслуговування; а також великі машинобудівні заводи (міста Львів, Дніпро, Запоріжжя тощо), які можуть переймати на себе частину функцій з виробництва та відновлення військової техніки.

44. Прокурори/юристи

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2611>⁷¹; Код ISCO-08: 2611 (Юристи).

Галузь: Право, система правосуддя

Короткий опис: Прокурори/інші розслідувачі здійснюють процесуальне керівництво досудовими розслідуваннями та підтримують публічне обвинувачення в суді від імені держави. У післявоєнний період очікується вал злочинів, пов'язаних з війною: воєнні злочини окупантів, колабораційна діяльність, мародерство тощо. Кваліфіковані прокурори та подібні професії будуть необхідні для розслідування і передачі до суду тисяч та тисяч таких справ, а також для відновлення нормальної роботи прокуратури та сфери юриспруденції в цілому в деокупованих регіонах.

Основні трудові функції: процесуальне керівництво слідчими органами (надання вказівок слідчим щодо збору доказів, проведення експертиз, допитів тощо); процесуальне оформлення підозр, обвинувальних актів; представництво обвинувачення в судах – виголошення обвинувальної промови, подання доказів вини підсудних; нагляд за додержанням законності в діяльності органів досудового слідства і оперативно-розшукових органів; підтримка державного обвинувачення у справах про воєнні злочини та злочини проти людяності – взаємодія з міжнародними слідчими, документування фактів порушення законів війни; участь у формуванні кадрової політики прокуратури на місцях (перш за все, на деокупованих територіях).

Компетентності: вища юридична освіта (ступінь магістра), успішне незалежне складання іспитів та отримання сертифікату на зайняття посади прокурора; відмінне знання кримінального та кримінально-процесуального законів; навички публічного виступу, переконливого доведення позиції в судових дебатах; стресостійкість (робота з важкими матеріалами воєнних злочинів, моральний тиск суспільної уваги); висока доброчесність та незаплямована репутація.

⁷¹ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Lawyers. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2611>.

Пріоритетні регіони: Деокуповані території (Луганська, частина Донецької, Дніпропетровської, Запорізької, Сумської, Херсонська, Харківська областей – після звільнення цих територій необхідно буде відновити роботу місцевих прокуратур, розслідувати масові злочини окупантів (вбивства, катування, депортація дітей) – це потребує значного збільшення штату прокурорів, зокрема у відрядження працівників з інших регіонів та/чи країн (стосовно міжнародної юрисдикції справ); м. Київ (центральний апарат Офісу Генпрокурора координує все, тому там теж будуть залучені додаткові ресурси, зокрема для взаємодії з міжнародними судовими та слідчими інституціями тощо); міжнародні слідчі механізми – можливі відрядження українських прокурорів до роботи в спільних слідчих групах за кордоном для збору доказів агресії та пошуку воєнних злочинців.

45. Поліцейський

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/5793c124-c037-47b2-85b6-dd4a705968dc>⁷²; Код ISCO-08: 5412 (Поліцейські).

Галузь: Правоохоронна діяльність, громадська безпека.

Короткий опис: Поліцейські патрульної та превентивної служби підтримують правопорядок, забезпечують безпеку громадян, запобігають і реагують на правопорушення. У післявоєнний період роль поліції особливо важлива на звільнених територіях – треба гарантувати публічну безпеку, боротися з мародерством, регулювати рух у зонах відбудови, документувати воєнні злочини. Кількість особового складу поліції доведеться суттєво збільшити, щоб покрити нові та новітні виклики.

Основні трудові функції: патрулювання вулиць та громадських місць, виявлення підозрілої поведінки, перевірка документів; реагування на виклики громадян та/чи виїзд на місце, урегулювання конфліктів, затримання порушників; охорона важливих об'єктів інфраструктури і будівельних майданчиків від мародерів і ДРГ; супровід гуманітарних вантажів, будівельної техніки через блокпости; регулювання дорожнього руху під час перевезення великогабаритних вантажів для відбудови; участь у розслідуванні злочинів – опитування свідків, збір первинних матеріалів; взаємодія з громадами – роз'яснення громадянам правил безпеки (зокрема мінної), допомога в евакуації.

Компетентності: проходження підготовки в навчальних центрах МВС України або профільна освіта; знання законів і правових норм (адміністративне, кримінальне право); навички тактичної підготовки, рукопашного бою, поводження зі зброєю; здатність швидко оцінювати

⁷² European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Police officer. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/5793c124-c037-47b2-85b6-dd4a705968dc>.

обстановку і приймати правильне/правомірне рішення; комунікабельність, стресостійкість, уміння врегулювати конфлікт без застосування сили; дотримання дисципліни і етичних норм, високий рівень відповідальності.

Пріоритетні регіони: Звільнені території Східної, Північної та Південної України – частини Херсонщини, Харківщини, Сумщини, Дніпропетровщини, Запоріжжя, Донеччини, всієї Луганщини – де треба налагодити роботу місцевої поліції з нуля, набрати і навчити нових поліцейських; прифронтові області (Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Миколаївська) – посилення поліцейської присутності для запобігання диверсіям та мародерству; великі міста-центри відновлення – Київ, Дніпро, Харків, Одеса, Львів та інші – куди перемістилося багато людей і ресурсів та відповідно зростає навантаження на поліцію для охорони громадського порядку. Крім того, зростатиме обсяг роботи для поліцейських по всі території країни через підвищення рівня пограбувань, розбійних нападів із застосуванням зброї, незаконно отриманої/вкраденої/збереженої у військовий час.

46. Інженер з охорони праці

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2263>⁷³; Код ISCO-08: 2263 (Професіонали з охорони праці та промислової гігієни).

Галузь: Безпека праці, промислова безпека.

Короткий опис: Інженер з охорони праці відповідає за створення безпечних та здорових умов праці на підприємствах і будівельних майданчиках. Він контролює дотримання техніки безпеки, проводить інструктажі, розслідує нещасні випадки. Масштаби відбудови означають залучення великої кількості працівників на потенційно небезпечні роботи (будівництво, демонтаж, робота з технікою), тому роль інженера з охорони праці критично важлива для запобігання травматизму і аварій.

Основні трудові функції: розроблення інструкцій з охорони праці для різних видів робіт і проведення вступних та регулярних інструктажів для працівників; контроль забезпечення працівників засобами індивідуального захисту (каски, респіратори, страхувальні пояси) та їх використання; перевірка стану обладнання, інструменту на відповідність вимогам безпеки; участь у комісіях з розслідування нещасних випадків, аналіз причин та розроблення заходів недопущення повторення; моніторинг дотримання нормативів (наприклад, рівні шуму, запиленість, освітлення робочих місць);

⁷³ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Environmental and occupational health and hygiene professionals. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2263>.

ведення документації з охорони праці, звітність перед контрольними працезохоронними інституціями).

Компетентності: знання національного законодавства та нормативних актів з охорони праці; проходження спеціального навчання (для отримання посадового посвідчення з охорони праці); увага до деталей, наполегливість (уміння добитися виконання правил від працівників і керівництва); навички аналізу ризиків, оцінки виробничих небезпек; уміння проводити навчання і тренінги, доносити до людей культуру безпеки; оперативність у реагуванні на інциденти, відповідальність і принциповість.

Пріоритетні регіони: Усі регіони, де ведуться будівельні та відновлювальні роботи – тобто практично вся країна. Особливо це буде стосуватися регіонів з великими обсягами будівництвами (Харківщина, Донеччина, Київщина), де на майданчиках одночасно працюватимуть сотні людей і багато техніки – буде потрібний постійний контроль та нагляд з охорони праці. Також на промислових підприємствах Сходу, Півдня та Центру країни (Дніпропетровська, Одеська, Кіровоградська, Миколаївська, Запорізька області), що будуть створюватися, відновлюватися або розширювати виробництво, роль інженера з охорони праці є край важливою та критичною для їх безпечного перезавантаження.

47. Соціальні працівники

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/8d703e8f-1e57-4246-8a6b-cb87a760d4ab>⁷⁴; Код ISCO-08: 3412 (Молодші фахівці із соціальної роботи).

Галузь: соціальний захист та соціальна підтримка.

Короткий опис: Соціальні працівники здійснюють адміністрування та реалізацію колективних та/чи індивідуальних програм соціальної допомоги та громадських послуг, допомагають клієнтам вирішувати особисті, освітні та соціальні проблеми. У воєнний та повоєнний період місце та роль цих фахівців просто неоцінена, так як країна потребує різнопланової підтримки та супроводження не менше третини населення, яке постраждало від війни та її ветеранів.

Основні трудові функції: збір інформації, що відповідає потребам клієнтів, та оцінювання їхніх належних навичок, сильних сторін та потреб; надання допомоги інвалідам, ветеранам війни та людям похилого віку в отриманні послуг та підвищення їх здатності функціонувати в суспільстві; надання допомоги клієнтам, зокрема ветеранам війни та ВПО, у визначенні варіантів

⁷⁴ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Social care worker. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/8d703e8f-1e57-4246-8a6b-cb87a760d4ab>.

та розробці планів дій під час надання необхідної підтримки та допомоги; надання допомоги клієнтам у визначенні та доступі до ресурсів громади, включаючи юридичну, освітню, медичну та фінансову допомогу, житло, зайнятість, транспорт, допомогу в пересуванні, денний догляд та інші послуги реферування; консультивання клієнтів, які живуть в групових будинках та вдома, контроль їхньої діяльності та допомога у плануванні до, перед їхнім виписуванням, та під час виписування; участь у відборі та прийнятті клієнтів до відповідних освітніх та/чи соціальних програм; забезпечення кризового втручання, надання послуг притулку у разі екстрених випадків; проведення навчальних курсів, семінарів із розвитку ключових та загальних навичок, участь в організації програм лікування наркоманів, програм роботи з поведінкою, програм надання послуг молоді та інших програм соціальної допомоги, соціальної підтримки під наглядом фахівців-професіоналів із соціальної роботи, освіти та охорони здоров'я; надання допомоги в оцінюванні ефективності втручання, профільних програм, шляхом моніторингу та звітування про прогрес клієнта; підтримка зв'язків з установами соціальної служби, закладами освіти, постачальниками медичних послуг, пов'язаними з клієнтами, для надання інформації та отримання відгуків про загальну ситуацію та прогрес клієнта-отримувача відповідної послуги.

Компетентності: проводити оцінку ризиків клієнтів; допомагати та надавати підтримку/супроводження користувачам соціальних послуг, зокрема особам з фізичними вадами; застосовувати стандарти якості в соціальних послугах; переносити стрес; застосовувати організаційні методи; професійно спілкуватися з колегами в інших сферах; вирішувати конфлікти; зберігати конфіденційність користувачів послуг; співпереживати.

Пріоритетні регіони: Усі регіони країни, перш за все ті, де сконцентровані поселення ВПО, та мешкають громадяни, які найбільш постраждали від війни (прифронтові території, деокуповані території, які були захоплені ворогом з весни 2022 року).

48. Психологи та психотерапевти

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/occupation/af69484e-b43f-4685-b22d-f3418df45c4d>⁷⁵; Код ISCO-08: 2634 (Психологи).

Галузь: охорона здоров'я, соціальний захист та соціальна підтримка.

Короткий опис: Психологи досліджують і вивчають психічні процеси, поведінку людей як окремих осіб або у групах, застосовують знання для сприяння особистому, соціальному, освітньому або професійному

⁷⁵ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Psychotherapist. URL: <http://data.europa.eu/esco/occupation/af69484e-b43f-4685-b22d-f3418df45c4d>.

узгодженню та розвитку. Психотерапевти допомагають та лікують користувачів медичних послуг з різним ступенем психологічних, психосоціальних або психосоматичних поведінкових розладів та патогенних станів за допомогою психотерапевтичних методів. Вони сприяють особистісному розвитку та благополуччю, а також надають поради щодо покращення стосунків, можливостей та методів вирішення проблем. Вони використовують науково обґрунтовані психотерапевтичні методи, такі як поведінкова терапія, екзистенційний аналіз та логотерапія, психоаналіз або системна сімейна терапія, щоб скеровувати пацієнтів у їхньому розвитку та допомагати їм шукати відповідні рішення своїх проблем. У воєнний та повоєнний період місце та роль цих професіоналів є вкрай важливими, бо за останніми оцінками очікується, що до завершення війни приблизно 15 млн українців (36,6%) потребуватимуть психологічної підтримки, зокрема 1,8 млн військових, 7 млн людей літнього віку та 4 млн дітей. За оцінками ВООЗ, кожна п'ята людина в зоні бойових дій мала та на сьогодні має психічний розлад.

Основні трудові функції: планування та проведення випробувань для вимірювання психічних, фізичних та інших характеристик, таких як інтелект, здібності, задатки, можливості тощо, інтерпретацію та оцінку результатів, а також надання консультацій; аналіз впливу спадковості, соціальних, професійних, інших факторів на індивідуальну думку та поведінку; проведення консультацій або терапевтичних опитувань з окремими особами та групами, надання подальших послуг; ведення необхідних контактів, таких як ті, що стосуються членів сім'ї, освітніх закладів або роботодавців, надання рекомендацій щодо можливих шляхів вирішення та усунення наявних проблем; вивчення психологічних факторів у діагностиці, лікуванні, профілактиці психічних захворювань, емоційних або особистісних розладів, консультація з відповідними фахівцями-професіоналами чи експертами; проведення опитувань та досліджень щодо створення та використання робочих місць, формування робочих груп, моралі, мотивації, здійснення нагляду та управління; розробка теорій, моделей, методів інтерпретації та опис поведінки людини.

Компетентності: застосовувати контекстуально-специфічні клінічні компетенції; проводити оцінку ризиків психотерапії; консультивати клієнтів; сприяти психологічному розвитку користувача медичних послуг; виявити проблеми психічного здоров'я; активно слухати; керувати психотерапевтичними стосунками; використовувати психотерапевтичні втручання; робота над психосоматичними проблемами; робота з моделями психологічної поведінки.

Пріоритетні регіони: Усі регіони країни, перш за все ті, де сконцентровані поселення ВПО, мешкають громадяни, які найбільш постраждали від війни (прифронтові території, деокуповані території, які були захоплені ворогом з весни 2022 року), проживають ветерани війни й учасники бойових дій та/чи члени їхніх сімей.

49. Реабілітологи (фізіотерапевти)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2264>⁷⁶; *Код ISCO-08:* 2264 (Фізіотерапевти).

Галузь: охорона здоров'я, соціальний захист та соціальна підтримка.

Короткий опис: Реабілітологи та фізіотерапевти оцінюють, планують та реалізують програми реабілітації, які поліпшують або відновлюють рухові функції людини, максимізують рухливість, знімають больові синдроми та лікують або запобігають фізичним проявам, пов'язаним із травмами, хворобами та іншими порушеннями. Вони застосовують широкий спектр фізичних методів лікування та техніки, таких як рух, ультразвук, нагрівання, лазер та інші методи. У воєнний та повоєнний період діяльність реабілітологів та фізіотерапевтів є та буде вкрай випитаною, тому що в їхніх послугах через війну щорічно зацікавлено в Україні майже 250 000 пацієнтів – військових і цивільних, а кількість осіб з інвалідністю зросла за час війни на 600 000 осіб, досягнувши 3,4 мільйона, при цьому понад 130 тисяч з них – ветерани війни. Потреба в послугах працівників сфери фізичної реабілітації величезна, охоплюючи як складні травми військових, так і цивільних, з високим попитом на протезування та адаптацію, що в свою чергу стимулює розвиток державних програм та міжнародної допомоги.

Основні трудові функції: проведення тестування м'язової, нервової, функціональної здатності суглобів та інших тестів для виявлення та оцінювання фізичних проблем пацієнтів; встановлення цілей лікування з пацієнтами, розробка програм лікування для зменшення фізичного болю, зміцнення м'язів, поліпшення кардіоторакальної, серцево-судинної та дихальної функцій, відновлення рухливості суглобів, поліпшення рівноваги та координації; розробка, впровадження та моніторинг програм та лікування з використанням терапевтичних властивостей вправ, тепла, холоду, масажу, маніпулювання, гідротерапії, електротерапії, ультрафіолетового, інфрачервоного випромінювання, ультразвуку у лікуванні хворих; переведення пацієнтів та членів їхніх родин на процедури, що проводяться поза клінічними умовами; запис інформації про стан здоров'я пацієнтів, реакцію на лікування в системах обліку медичних даних та обмін

⁷⁶ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Physiotherapists. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C2264>.

інформацією з іншими фахівцями у галузі охорони здоров'я, як це вимагається для забезпечення постійної та комплексної допомоги;

Компетентності: сприяння якісним фізіотерапевтичним послугам; обслуговування фізіотерапевтичного обладнання; керувати персоналом фізіотерапії; сприяти інклюзії; провести фізіотерапевтичну діагностику; застосовувати масажну терапію.

Пріоритетні регіони: Усі регіони країни, перш за все ті, де мешкають ветерани та інваліди війни, інші постраждалі від бойових дій та обстрілів (міста Дніпро, Київ, Харків, Суми, Чернігів, Запоріжжя, Житомир, Харків, Миколаїв та інші).

50. Програміст (розробник програмного забезпечення та засобів кібернетичного захисту)

Посилання на ESCO: <http://data.europa.eu/esco/isco/C251>⁷⁷; Код ISCO-08: 2512 (Розробники програмного забезпечення).

Галузь: ІКТ, цифрова трансформація.

Короткий опис: Програмісти проєктують і створюють комп'ютерні програми – від веб-сервісів до мобільних застосунків і системного софту. Після війни курс на цифровізацію управління відбудовою тільки посилиться: потрібні платформи для обліку руйнувань, розподілу допомоги, електронні послуги для громадян у відбудові, нові військові технології. Розробники залишаються однією з найдинамічніших професій, що забезпечує рішення у всіх сферах. Крім того, експорт ІКТ-послуг – важлива складова економіки повоєнної України.

Основні трудові функції: аналіз вимог до програмного забезпечення разом із замовником; написання коду мовами програмування (Java, C#, Python, JavaScript тощо) відповідно до технічного завдання; тестування створеного функціоналу (unit-тести, відлагодження), виправлення багів; участь у командній розробці через системи контролю версій (Git), написання зрозумілого та документованого коду; деплой (розгортання) програмного продукту на сервер або публікація в app-store; підтримка і оновлення програми – додавання нових функцій, оптимізація продуктивності, закриття вразливостей.

Компетентності: знання структур даних, алгоритмів та шаблонів проєктування; володіння принаймні однією мовою програмування на високому рівні; досвід роботи з базами даних, веб-протоколами, API; англійська мова (для роботи з технічною документацією і часто – для прямих

⁷⁷ European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). Software and applications developers and analyst. URL: <http://data.europa.eu/esco/isco/C251>.

контрактів з іноземними замовниками); навички командної роботи за гнучкими методологіями (Scrum, Agile), використання трекерів завдань (JIRA); здатність до самоосвіти – ІКТ-сфера оновлюється дуже швидко, потрібне постійне навчання.

Пріоритетні регіони: Міста-мільйонники та наближені до них – Київ, Львів, Харків, Дніпро, Одеса, – традиційні ІКТ-кластери, де зосереджено більшість компаній-розробників (продовжать зростати для експорту ПЗ); усі регіони для державного сектору – у кожній області потрібні програмісти для місцевих цифрових проектів (наприклад, регіональні портали даних відбудови, системи управління громадою тощо); установи центральної влади – розробка та підтримка державних інформаційних систем (реєстр пошкодженого майна, платформа Дія тощо) вимагатиме багато кадрових ресурсів.

РОЗДІЛ 3. РЕГІОНАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНА МАТРИЦЯ ПОТРЕБ У КАДРАХ

Нижче представлено стислий аналіз пріоритетності залучення згаданих 50 професій у розрізі регіонів України (24 області та місто Київ). Ця матриця потреб у кадрах ураховує рівень руйнувань, масштаб запланованих відновлювальних робіт та економічну спеціалізацію кожного регіону, а саме:

- *Вінницька область:* Помірні пошкодження, важливий тиловий аграрно-промисловий регіон. Потребує інженерів-енергетиків (для посилення енергомереж), агрономів і агромеханіків (розвиток АПК), логістів (хаб перевезень), швачок (легка промисловість). Будівельники менш затребувані, бо масових руйнувань не було, але вони можуть залучатися до точкових відбудов (мости, аеродроми).
- *Волинська область:* Не постраждала, приймає ВПО. Пріоритет – соціальні працівники, психологи (робота з переселенцями), освітяни. Також росте потреба у будівельниках і логістах, бо область стала перевалочним пунктом гуманітарних вантажів. Інші галузі – аграрна, харчова промисловість (агрономи, механіки) – за планом розвитку.
- *Дніпропетровська область:* Значні руйнування енергетики та інфраструктури. Критично потрібні електромонтери ліній електропередач, енергетики, будівельники (для житла ВПО і ремонту промислових об'єктів), інженери-механіки, токарі/фрезерувальники, складальники і мехатроніки (розвиток військово-промислового комплексу), водії вантажівок (логістичний хаб на схід країни). Також потрібні фахівці з безпеки (ДСНС, поліція, юристи) так як область межує з прифронтовими територіями та майбутніми деокупованими територіями.

- *Донецька область*: Окупована частково, сильно зруйнована. Після звільнення буде максимальна потреба практично у всіх професіях: будівельники, проєктувальники, теслі, мулярі – для відбудови міст (Покровськ, Дебальцево, Сіверськ, Курахово, Маріуполь, Бахмут та багато інших); сапери, рятувальники, поліцейські – для безпечного відновлення нормального життєзабезпечення та правопорядку; лікарі та соціальні працівники – для допомоги населенню; енергетики, зв'язківці – для відновлення комунікацій. Донбас – промисловий регіон, тож довгостроково знадобляться гірничі інженери, зокрема й для розробки нових родовищ рідкоземельних корисних копалин але це лише після базового відновлення інфраструктури.
- *Житомирська область*: Північ області зазнала боїв, є зруйноване житло, мости. Потрібні будівельники та інженери-дорожники (відбудова шляхів на місто Київ), архітектори та урбаністи (відбудова Малинської, Коростенської громад). Лісове господарство (лісівники, деревообробники) – для забезпечення відбудови деревиною. Зважаючи на розвиток ЖКГ – затребувані будуть будівельні електрики, сантехніки та монтери для ремонту електромереж.
- *Закарпатська область*: Не постраждала, але стала притулком для релокованого бізнесу і ВПО. Пріоритет – розвиток логістики (експедитори, водії, митні брокери), будівництво житла для ВПО (будівельники, виконроби), соціальна підтримка (соціальні працівники). Інженери-автоматники та ІТ-фахівці також вкрай актуальні: область розвиває індустріальні парки та залучає нові високотехнологічні виробництва.
- *Запорізька область*: Південь регіону окупований, де значні руйнування енергетики (ЗАЕС, мережі ЛЕП). Потреби регіону подібні до Донбасу, хоча у дещо меншому масштабі: першочергово – енергетики, сапери, будівельники. Для порту міста Бердянська (після звільнення) – важливі логісти, кранівники, морські фахівці та докери. У промисловому місті Запоріжжі найбільш випитаними стануть інженери-металурги, механіки (відновлення «Запоріжсталі» та інших пошкоджених виробництв), фахівці з ІКТ та кібербезпеки (захист від кібератак енергосистеми).
- *Івано-Франківська область*: Не була в зоні бойових дій. Стала тиловим промисловим центром: релоковано частину виробництв (деревообробка, меблі, текстиль). Тому будуть затребувані технологи, інженери-механіки на нових підприємствах, швачки, токарі. Туризм і будівництво теж будуть на підйомі – потрібні гіді, ресторатори, а також архітектори та будівельники (нові готелі, житло). Відбудови потребуватиме напівзруйнована Бурштинська ТЕС.

- місто Київ*: Столиця – мозковий центр відбудови. Максимальний попит буде на менеджерів проєктів, економістів, ІКТ-фахівців, юристів (супровід грантів, компенсацій), урбаністів (планування розширення міста під час припливу ВПО). Також спостерігатиметься великий будівельний бум на околицях міста (Ірпінь, Буча, Вишневе, Боярка, Бориспіль, Обухів тощо), що потребуватиме велику кількість будівельників, електриків, сантехніків. Для зміцнення держуправління національного рівня зростатиме попит на аналітиків, інженерів з даних (ведення реєстрів руйнувань). Місто Київ залишатиметься транспортним вузлом, що потребуватиме додатково водів, логістів, експедиторів, машиністів електровозів, командного та матроського складу для річкового транспорту тощо.
- Київська область*: Приміська зона – значні руйнування (Гостомель, Ірпінь, Бородянка та інші населені пункти). Пріоритет – реконструкція та будівля приватного житла, що формуватиме стабільний попит на мулярів, теслярів, покрівельників, малярів. Багато будівельників із збирання металевих та склопластикових виробничих та офісних приміщень потребуватимуть новостворювані торгівельно-розважальні та логістичні центри, підприємства з виробництва продукції з високим рівнем доданої вартості тощо. Траси і мости – дорожні інженери, машиністи дорожньої техніки. Аграрний сектор на півдні області – агрономи, трактористи для відновлення орних земель. Соціальна сфера – соціальні працівники та психологи (робота з ветеранами, фізично та психологічно травмованим населенням, ВПО тощо).
- Кіровоградська область*: Тиловий аграрний та логістичний регіон. Потрібні будуть агрономи, ветеринари (АПК є основою економіки області). Логістика: водії вантажівок (через область йдуть маршрути постачання на Миколаїв/Херсон). Також в регіоні розвинений гірничий сектор (уран, рідкоземельні метали та мінерали), що потребуватиме гірничих інженерів та гірників, вибухотехніків (для безпеки на кар'єрах та уранових шахтах). Будівельники матимуть помірний попит (житло для ВПО, ремонт доріг від транспортних перевантажень тощо).
- Луганська область*: Окупована майже вся та дуже зруйнована територія. Аналогічно Донеччині після деокупації найвищий пріоритет усіх будівельних, житлово-комунальних, безпекових професій. До того ж це лісостепова зона, в якій потрібні будуть меліоратори (відновити систему каналів Сіверський Донець - Донбас), екологи (ліквідація наслідків затоплення шахт). Великим викликом для профільних інженерів та екологів є відродження хімічної та нафтопереробної промисловості (міста Сєвєродонецьк, Рубіжне та Лисичанськ).

- Львівська область:* Стала гуманітарно-логістичним тилом і ІКТ-центром. Потребує: логістів, експедиторів (перетин кордону), фахівців з управління складами. Релоковані підприємства потребують профільних інженерів, технологів, електромеханіків (налагодження обладнання). Будівництво – активно зводиться житло для ВПО, створюються індустріальні парки (будівельники, виконроби). Львів також є медичним хабом, тому лікарі багатьох спеціалізацій будуть дуже випитаними, зокрема реабілітологи та психологи/психотерапевти. Великого розвитку в регіоні через війну набуває ІКТ-сектор, до якого перемістилася велика кількість релокованих профільних фірм, програмістів і фахівців з кібербезпеки, які в свою чергу розширюються, створюють нові вакансії та формують стійкий попит на відповідні кадри.
- Миколаївська область:* Частково була окупована, сильні руйнування інфраструктури (мости через Інгул, електромережі). Пріоритет: енергетики, електромонтери (відновити подачу живлення на південь області), будівельники (місто Миколаїв – ремонти житла, водогони), для відновлення водопостачання потрібні інженери-гідротехніки (особливо після диверсії на водовод Дніпро-Миколаїв). Порт Миколаїв – відновлення роботи вимагатиме кранівників, логістів. АПК (Баштанка, Вознесенськ) – агрономи, механізатори знову засіватимуть розміновані поля.
- Одеська область:* Фронт не дійшов, але ракетні та дроніві удари по інфраструктурі були величезними за обсягами (порти, нафтобази, житлові та виробничі будівлі, логістичні центри, енергетичні об'єкти тощо). Портова логістика – величезний попит на логістів, експедиторів, водіїв, судноремонтників, докерів для “зернових коридорів”. Туризм – відновлення курортів після розмінування узбережжя (будівельники – ремонт баз відпочинку, екологи – контроль моря). Сільське господарство – агрономи (північ та захід області), зрошення – меліоратори (системи Дунай-Дністер). Медики – Одеса центр реабілітації поранених, потрібні будуть хірурги, травматологи і реабілітологи.
- Полтавська область:* Тилова, аграрна і нафтогазова територія. Затребувані агропрацівники (агрономи, трактористи), а також газонафтовики (інженери з розробки родовищ – для нарощення видобутку власного газу), буровики. Логістика – вузол на Харків/Донбас (експедитори, далекобійники). Харчова промисловість – технологи харчового виробництва. Будівництво – житло для ВПО з Донбасу (будівельники, електрики), відновлення зруйнованих промислових, інфраструктурних та енергетичних об'єктів (міста Кременчук, Лубни, Миргород).
- Рівненська область:* Не постраждала, але приймає переміщені виробництва з Донбасу (наприклад, “Азовмаш” налагодив випуск у місті

Рівному). Потрібні інженери-механіки, технологи, токарі, зварювальники для цих нових виробництв. Енергетика – Рівненська АЕС працює, підключається до ЄС, тому затребувані енергетики, диспетчери. Лісова галузь – столяри, деревообробники (виробництво пиломатеріалів для відбудови). Соціальний сектор – соціальні працівники, реабілітологи та психологи (Рівненщина прийняла значну кількість дітей-переселенців).

- *Сумська область*: Північ постраждала від окупації, боїв, замінування. Пріоритет: сапери, рятувальники (розмінування прикордонних громад), будівельники (міста Суми та Охтирка – відбудова ТЕЦ, житла, мостів). Промисловість – “Сумхімпром” (добрива) потребуватиме хіміків для відновлення потужностей. АПК – агрономи, механізатори (регіон аграрний, посіви відновлюються після розмінування полів). Медики – для надання допомоги в селах, куди повертатимуться мешканці.
- *Тернопільська область*: Не постраждала, тилова. Перевалка вантажів – логісти. АПК – агрономи (велике цукрове виробництво – технологи бурякопереробки). Будівництво житла для ВПО – будівельники, сантехніки (область прийняла багато переселенців). Легка промисловість – швейні підприємства (потрібні швачки). ІКТ – зростаюча сфера (програмісти).
- *Харківська область*: Частково була окупована, великі руйнування (міста Харків, Ізюм, Чугуїв, Куп'янськ, Вовчанськ та інші). Пріоритети схожі з Донбасом: будівельники усіх спеціальностей для відновлення міст та селищ, енергетики (відновлення мереж після бомбардувань), транспортники (місто Харків – вузол вантажопотоків на Донбас). Також відновлення промислового потенціалу Харкова, перш за все, ВПК – потрібні інженери-машинобудівники (заводи “Турбоатом”, “Хартрон”, “ФЕД”, тракторний та інші – на відновлення), ІКТ-фахівці (Харків – великий ІКТ-центр, зусиллями місцевих фахівців та менеджерів буде збережено).
- *Херсонська область*: Частково окупована, колосальні руйнування інфраструктури (ГЕС, мости, склади, соціальна сфера та житловий сектор). Першочергово: сапери (замінований практично кожен квадратний метр на полях), енергетики (після підриву Каховської ГЕС потрібні інженери-гідротехніки, електрики для перебудови енергосистеми регіону), меліоратори (відновити зрошення без Каховського водосховища). Будівельники – відновлення Нової Каховки, Антонівського мосту. АПК – агрономи, ветеринари (регіон традиційно аграрний з частковою орієнтацією на тваринництво). Соціальна сфера – соціальні працівники, медики (населення пережило окупацію та потребує допомоги).
- *Хмельницька область*: Не постраждала, тилова. Розміщено багато військових частин – потреба у логістах, водіях, ремонтниках техніки для

забезпечення військ. Сільське господарство і переробка – агрономи, трактористи, харчові технологи (цукрові заводи). Розвиток промислових зон (регіон приваблює релокований бізнес) – затребувані технологи, механіки, електромонтери для запуску нових виробництв. Будівництво – житло для переселенців.

- *Черкаська область*: Тилова, аграрно-промислова. Потребує агрономів, механізаторів (чорноземи, багато фермерів). Переробка – технологи харчової промисловості (Черкаси – “Азот” добрива, цукрові заводи). Легка промисловість (Черкаси – текстиль) – швачки, технологи. Логістика – перевалка з портів (Кременчуцьке водосховище, залізниця) – водії, експедитори.
- *Чернівецька область*: Не постраждала, тилова, приймає багато ВПО. Пріоритет – соціальні працівники, психологи (допомога переселенцям), будівельники (житло для ВПО), освітяни. Логістика – область межує з Румунією, тут формуються гуманітарні конвої: експедитори, митні брокери, водії. Традиційні галузі: легка промисловість (одяг) – швачки, кравці, туристична сфера – гіді, ремісники. Медицина – розбудова реабілітаційних центрів (лікарі-фізіотерапевти).
- *Чернігівська область*: Північ сильно постраждала (міста Чернігів, Шостка, Остер, ділянки трас). Пріоритет – відбудова мостів і доріг: інженери-дорожники, мостобудівники, машиністи техніки. Нове житло в містах і селах: Агросектор – агрономи, механіки (повернення до посівів після очистки від мін). Транспортна логістика – водії (об’їзди зруйнованих мостів вимагають багато рейсів). Близькість кордону – поліцейські, військові, що потребує тилового забезпечення (ремонт техніки – автомеханіки, постачання – логісти).

Таким чином кожен регіон має свою специфіку, але універсально найвищий попит по країні спостерігатиметься на будівельні професії, енергетиків, працівників житлово-комунального господарства, правоохоронців, соціальних працівників, медиків, реабілітологів та психологів, агрономів та ветеринарів, працівників у логістичній та транспортній сфері, професій ВПК. Цю регіонально-професійну матрицю також можна узагальнити: регіони Сходу і Півдня – максимум будівельників, "безпеківців", енергетиків, меліораторів/екологів, саперів та рятувальників; Північ – у помірній кількості будівельники, енергетики, аграрії та логісти; Захід – в значних обсягах працівники соціальної сфери, логістики, машинобудівники для релокованих підприємств та ВПК, деревообробники; Центр – підвищений попит на будівельників, ІКТ-кадри, працівників логістики, промисловості з високою доданою вартістю, гірників на нових родовищах рідкоземельних металів та мінералів.